

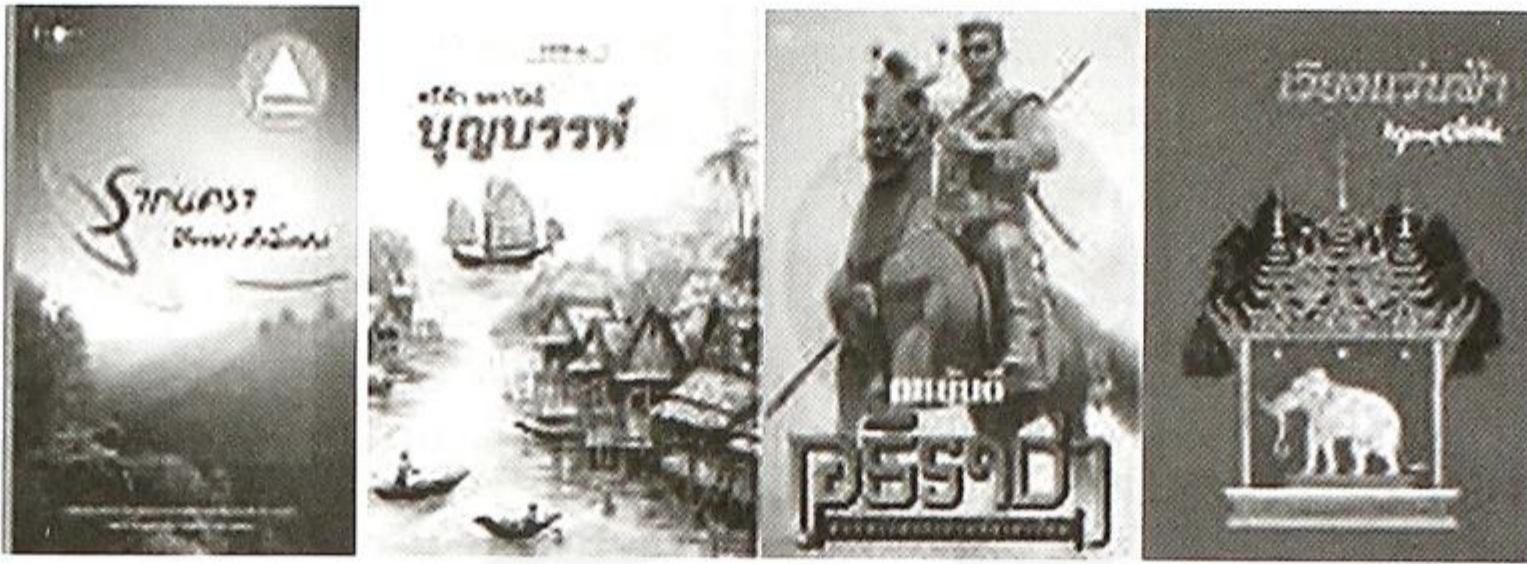
ภาพลักษณ์และบทบาทของสถาบันพระมหากษัตริย์จาก นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2540) จนถึงรัฐประหารกันยายน พ.ศ. 2549¹

ดร. กรรณิการ์ สาตราปรุ่ง

เป็นที่ประจักษ์กันดีว่านับตั้งแต่ปี 2540 จนถึงเหตุการณ์รัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) เป็นทั้งช่วงเวลาที่สังคมไทยต้องเผชิญหน้ากับวิกฤตนานาประการ และเป็นทั้งช่วงเวลาที่คนในสังคมไทย “รู้สึก” ว่าสังคมไทยเต็มไปด้วยวิกฤตนานาประการที่ถาโถมใส่—ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ วิกฤตที่เกี่ยวข้องกับสถาบันที่สำคัญของชาติ ทั้งสถาบันนิติบัญญัติ สถาบันบริหาร สถาบันตุลาการ สถาบันศาสนา วิกฤตที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ และวิกฤตทางสังคมและวัฒนธรรม

วิกฤตต่าง ๆ เหล่านี้โยกคลอนความเชื่อถือและศรัทธาของผู้คนที่มีต่อสถาบันทางสังคมที่สำคัญต่าง ๆ เพราะไม่รู้ว่าควรเชื่อใครและฝ่ายใด และดูเหมือนว่าทุกฝ่ายต่างก็อ้างว่าตนเป็นฝ่ายถูก และฝ่ายตรงข้ามเป็นฝ่ายผิด โดยต่างฝ่ายต่างก็อ้างหลักฐานและเหตุผลมารองรับความคิดและความเชื่อของตน และต่างก็อ้างว่าตนเป็นคนไทย รักชาติ จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมไปถึงเคารพกติการะบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าความเป็นไทยและความรักชาติจะถูกถักร้อยไว้กับความจงรักภักดีต่อ

¹ บทความเรื่องนี้ได้ปรับปรุงจากงานวิจัยเรื่อง “ธรรมวิทยาแห่งพลเมืองกับ ‘งานเขียนประวัติศาสตร์’ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ช่วงทศวรรษ 2540” ซึ่งอยู่ภายใต้โครงการเรื่อง “วิกฤตความแตกแยกของธรรมวิทยาแห่งพลเมือง: การศึกษาคำประกาศธรรมของประกาศก ร่วมสมัย” ของ ศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ จันทรวงศ์ โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ จันทรวงศ์ “ครู” ของผู้วิจัยที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ท่องโลกนิยายจนได้งานวิจัยชิ้นนี้ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาชัย ยิ้มประเสริฐ ผู้วิจารณ์งานวิจัยซึ่งได้เสนอข้อคิดเห็นและมุมมองที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนางานวิจัยเรื่องนี้ และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภมิตร ปิติพัฒน์ แห่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาท่านวนิยายเรื่อง พิภพแวมเกิดแก้ว ให้ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเรื่องการแพร่หลายของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ก่อนการรวมตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม.

สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแนบแน่น และ ประเด็นนี้กลายมาเป็นประเด็นอ่อนไหว ทางการเมืองที่คู่ปรปักษ์มักนำมาใช้ เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตนและทำลาย ฝ่ายตรงกันข้าม ดังจะเห็นได้จากการที่ กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพถูกยกขึ้นมา ใช้ในการกล่าวหาฝ่ายตรงข้ามบ่อยครั้งใน ช่วงระยะที่ผ่านมา

จากสภาพวิกฤตต่างๆ เหล่านี้ สิ่งหนึ่ง ที่ไม่อาจปฏิเสธได้คือความแตกแยกของ ขั้วความคิดความเชื่อเป็นไปอย่างรุนแรง และ พร้อมที่จะแตกหักได้ทุกเมื่อ อีกทั้งยังเกิดขึ้น กับคนในทุกระดับชั้นในสังคม ไม่ว่าจะมอง จากมุมใดก็ตาม ทั้งจากคนระดับรากหญ้าถึง ระดับชนชั้นปกครอง จากระดับปัญญาชนถึง ระดับต่อการศึกษา จากชนชั้นล่างประเภท โง่ จน เจ็บ ถึงชนชั้นกลางระดับต่างๆ จนถึงชน ชั้นนำ จากมุมมองของผู้คนในภาคชนบทถึง ผู้คนในเมือง และที่สำคัญคือความแตกแยก แบบแยกขั้วระหว่างผู้คนที่แม้แต่อยู่ภายใน ชนชั้นเดียวกัน เช่น ในชนชั้นรากหญ้า ใน ชนชั้นปัญญาชน หรือชนชั้นกลาง มากไปกว่า นั้น แม้แต่ในกลุ่มความคิดความเชื่อเดียวกัน ก็ยังแบ่งออกเป็นหลายกลุ่มย่อยที่มีความ เชื่อในบางเรื่องหรือบางสิ่งบางอย่างแตกต่าง ออกไปจากกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มอื่นในกลุ่ม ความเชื่อเดียวกัน นอกจากนั้นแล้ว ความ แตกแยกแบบแยกขั้วแยกขั้ว และต่างฝ่าย ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนนี้ ยังเกิดขึ้นกับหน่วย

เล็กที่สุดของสังคมคือ ครอบครัว ความแตก แยกที่ยากจะประสานนี้ชี้ให้เห็นว่าสังคมไทย ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดความ เคารพ ความอดทน ความอดกลั้นกับความคิด เห็นที่ต่างออกไปจากตนและกลุ่มของตน และ พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้ามอย่าง แตกหักมากกว่าประนีประนอม กล่าวคือ การ ไม่เห็นด้วยกับตน และฝ่ายตน ดีความได้ อย่างเดียวว่าเป็นศัตรูที่ต้องกำจัด และนั่น เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า “ธรรมวิทยาแห่งพลเมือง” (civic religion)² ที่เคยร้อยรัดคนในสังคมเข้า ด้วยกันนั้น ไม่สามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ หลากหลายที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ได้

ตลอดช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ จนถึงการ รัฐประหารเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 จะเห็น

² “ธรรมวิทยาแห่งพลเมือง” ในบทความนี้หมายถึง ระบบค่านิยมและสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงสมาชิก ของชุมชนการเมืองหนึ่งๆ เข้าด้วยกัน ผ่าน ประวัติศาสตร์ ตำนาน พิธีกรรม และความคิด ความเชื่อที่อยู่เหนือพ้นโลกนี้ไป ภารกิจของธรรม วิทยาแห่งพลเมืองอยู่ที่การให้ความชอบธรรม แก่ระเบียบแบบแผนของสังคม เพื่อสร้างให้เกิด บูรณาการทางสังคม (ดูรายละเอียดใน สมบัติ จันทรวงศ์. วิกฤตความแตกแยกของธรรมวิทยา แห่งพลเมือง: การศึกษาคำประกาศธรรมของ ประกาศกร่วมสมัย (โครงการเสนอต่อสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ได้ว่ามีวิกฤตเกิดขึ้นอยู่สองช่วงใหญ่ คือ วิกฤตช่วงที่หนึ่งเริ่มตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจจนถึงวาระแรกของคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นการปะทะกันระหว่างขั้วความคิดแบบโลกาภิวัตน์ (globalizers) และขั้วความคิดแบบชุมชนนิยม (communitarians) ในเรื่องทิศทางการพัฒนาประเทศ กลุ่มขั้วความคิดทั้งสองต่างก็ใช้วิกฤตเศรษฐกิจตอกย้ำความคิดความเชื่อของกลุ่มตน กล่าวคือ ขั้วความคิดแบบโลกาภิวัตน์มองว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เท่ากับเป็นดัชนีบ่งบอกว่าไทยยังไม่สามารถที่จะก้าวขึ้นไปสู่การแข่งขันในตลาดระดับโลกได้อย่างแท้จริง ยังต้องการการปรับตัวและพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งความพร้อมในทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถยืนหยัดอยู่ในกระแสทุนนิยมโลกได้ ทั้งนี้ ขั้วความคิดนี้เชื่อว่าไม่มีทางใดที่ประเทศไทยจะหลีกเลี่ยงไปจากเทคโนโลยีและวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาพร้อมกับกระแสโลกาภิวัตน์ได้ การพยายามต่อต้านยิ่งจะเป็นการพาประเทศถอยหลังเข้าคลอง และท้ายที่สุดไม่พ้นที่จะถูกยึดครอง ทางเดียวที่มีอยู่คือการเรียนรู้ และปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อที่จะยืนอยู่บนเทียมน้ำเตี้ยมไหล่กับประเทศที่พัฒนาแล้ว ความเป็นไทยของคนในชั่วนี้ เป็นเรื่องของการปรับตัวให้เข้ากับทุนนิยมโลกและกระแสโลกาภิวัตน์

ส่วนขั้วความคิดแบบชุมชนนิยมมองวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นว่า ไทยไม่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่วิ่งตามกระแสทุนนิยมโลก เพราะเชื่อว่าการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวส่งผลให้ระบบบริโภคนิยมเติบโตมากเกินไป และเข้าทำลายระบบวัฒนธรรมในทุกรูปแบบที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ทำให้

สังคมขาดการประนีประนอม ขาดความรักความเอื้ออาทรที่เคยมีให้แกกัน นอกจากนั้นแล้วยังส่งผลให้ค่านิยม จริยธรรม ศีลธรรม และคุณค่าความเป็นมนุษย์อันดีงามที่สังคมไทยเคยเชื่อ เคยยึดถือเป็นอุดมคติในการดำเนินชีวิตเรื่องลำสามัย เพราะฉะนั้นการพัฒนาจึงควรมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมเพื่อเรียกคุณค่าเดิมๆ ซึ่งเคยเป็นที่ยึดถือของคนในสังคมไทยกลับคืนมา เพราะเชื่อว่าสิ่งนั้นคือรากฐานที่สำคัญและถูกต้องในการสร้างสังคม

การพัฒนาที่มุ่งเน้นเรื่องระบบคุณค่าทางวัฒนธรรมนั้นให้ความสำคัญกับวิถีชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่ยังคงบริสุทธิ์จากการพัฒนาตามแบบระบบทุนนิยม เน้นการผลิตแบบพออยู่พอกิน ในระบบการพัฒนาแบบนี้ เศรษฐกิจกลายเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ซึ่งต่างจากแนวทางพัฒนาประเทศในแบบที่หนึ่ง ที่ให้เศรษฐกิจมากำหนดชีวิตมนุษย์ จริงๆ แล้ว การต่อสู้กันระหว่างสองกระแสมีอยู่ในสังคมไทยนานหลายทศวรรษแล้ว แต่แนวความคิดแบบแรกยึดพื้นที่ของการพัฒนามาโดยตลอด วิกฤตเศรษฐกิจจึงเป็นโอกาสอันดีสำหรับขั้วความคิดที่สองที่จะพลิกฟื้นขึ้นมา มีบทบาทในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาประเทศ การวัดกระแสนิยมของขั้วความคิดนี้อาจจะวัดได้จากการที่ชาวนา ชาวไร่ ชาวนชนบทใช้คำว่า “พอกิน พออยู่” หรือคำว่า “ทฤษฎีใหม่” เพื่อใช้อธิบายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตน นอกจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 แล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่ผลักดันให้ขั้วความคิดนี้กลายเป็นกระแสนิยมในการพัฒนาประเทศคือ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่อง ‘เศรษฐกิจพอเพียง’ ความเป็นไทยสำหรับขั้วความคิดแบบชุมชนนิยมนี้ให้

“ ... นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่มักจะเลือกช่วงที่เป็นวิกฤตของชาติ มาเสนอให้แก่ผู้อ่าน กระนั้นก็ตาม นักเขียนไม่ได้ปล่อยให้ผู้อ่านต้องทรมานทรมาย โดยการจบเรื่องด้วยความพินาศสูญเสียบของบ้านเมือง เพราะโดยมากแล้วเรื่อง มักจบลงด้วยดี เต็มไปด้วยความหวัง ... และแน่นอนที่สุด ผู้นำในการต่อสู้กับ วิกฤตมักจะเป็นบรรพมหากษัตริย์พระองค์ใดพระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ ชาติไทย ผู้ทรงวิริยะ อุตสาหะ ตรากตรำกรำศึก เพื่อที่จะกอบกู้บ้านเมืองให้กลับ คืนสู่สภาพปกติ ... ”

ความสำคัญกับการสร้างความเป็นไทย จากภายในคือสร้างฐานของชุมชนให้เข้ม แข็งจากภูมิปัญญาและทรัพยากรของชุมชน เพื่อที่จะสามารถยืนหยัดพึ่งพิงตัวเองได้ ทางด้านเศรษฐกิจ เป็นที่น่าสังเกตว่าความ เป็นไทยที่มาจากข้อความคิดนี้มีพลังใน การปลุกเร้ากระแสชาตินิยมมากกว่า ประเภทแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง เวลาภายหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ (Reynolds 2002: 308-333, Phongpaichit and Baker 2000: 194)

วิกฤตช่วงที่สองคือ หลังการขึ้นครอง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่สอง ติดต่อกันของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร จนถึงเหตุการณ์รัฐประหารเดือน กันยายน 2549 วิกฤตความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในช่วงนี้เป็นเรื่องของความพยายามหา “ประชาธิปไตยที่เหมาะสม” ให้กับสังคม ไทย ชัยชนะอย่างถล่มทลายของพันตำรวจ โท ดร. ทักษิณ ชินวัตร อันเนื่องมาจาก นโยบายประชานิยมที่เอื้อประโยชน์ต่อคน ระดับล่าง ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของสังคม และเป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคไทยรัก ไทย ซึ่งทำให้พรรครัฐบาลมีเสียงข้างมาก ในสภาฯ แต่กระนั้นก็ตามกลับไม่สามารถ

ทำให้รัฐบาลของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร อยู่ได้จนถึงครบวาระที่สอง ในทาง ตรงกันข้ามความไม่พอใจจากคนกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้ก่อตัวขึ้นและรวมตัวกันภายใต้กลุ่ม “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ซึ่ง แฉวาทให้กับการรัฐประหารในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 อันเป็นการปิดฉากรัฐบาลเสียง ข้างมากของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร กระนั้นก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า ความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นสิ้นสุดลง (Winichakul 2008) และก็ไม่ได้หมายความว่า กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งค้นพบ “ประชาธิปไตยที่ เหมาะสม” กับสังคมไทย ในทางตรงกันข้าม ความขัดแย้งได้แต่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเกิดการเผชิญหน้ากันมากขึ้น อีกทั้ง เรื่อง “ประชาธิปไตยที่เหมาะสม” ยังคงเป็น ประเด็นโต้เถียงสาธารณะ

ตลอดช่วงทศวรรษ 2540 ที่ผ่านมา ที่ วิกฤตทั้งสองช่วงดำเนินอยู่ พบว่าบรรยากาศการสร้างความเป็นไทยได้แพร่กระจาย ไปทั่ว เป็นต้นว่า มี ‘สินค้าวัฒนธรรม’ หลาย ประเภทที่พัฒนามาจากทรัพยากร และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นออกวางตลาด เช่น ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่นำมาปรุงแต่งเพื่อ ใช้ในกิจการสปาและการดูแลผิว สมุนไพร

ที่นำมาผลิตเป็นชาสำเร็จรูป รวมไปถึง เครื่องดื่มสุขภาพต่างๆ ซึ่งตอบรับกับการ ให้ความสำคัญต่อสุขภาพของกระแสโลก สินค้าอุปโภคบริโภคของ OTOP ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม กาแฟท้องถิ่นที่มุ่งแข่งขันกับกาแฟในตลาดโลกอย่างกาแฟวาฮีหรือกาแฟดอยช้าง การเติบโตของผ้าไทยทั้งการรณรงค์ให้ ข้าราชการใส่ชุดไทย การจัดแพชั่นโชว์ผ้า ไทยในเวทีแฟชั่นในต่างประเทศ หรือความ พยายามที่จะผลักดันให้กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของแฟชั่น โปรเจกต์การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทยในการประชาสัมพันธ์ให้คน ไทยหันกลับมาเที่ยวเมืองไทย ทั้ง Amazing Thailand และ Unseen Thailand หรือการ โปรโมตการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเรื่อง ของโฮมสเตย์ หนังสือและภาพยนตร์อิงประวัติ ศาสตร์ เช่น บางระจัน สุริโยทัย ตากสิน มหาราช ทวิภพ โหมโรง หรือกษัตริยา (หลายเรื่องที่ส่งขายทั้งตลาดเมืองไทยและ เมืองนอก) อาหารตำรับชาววังต่างๆ หรือ ตำรับโบราณ รวมไปถึงการโปรโมตโครงการครัวไทยสู่ครัวโลก เป็นต้น

ในเวลาเดียวกัน พบว่ามีงานวรรณกรรม จำนวนมากได้ถูกผลิตออกมาเพื่อตอบรับ กับกระแสเช่นนี้³ เช่น หนังสือตำรา อาหาร ทั้งอาหารไทยและอาหารต่างชาติ ในลักษณะของการเป็นอาชีพเสริม รวมไปถึง การทำเป็นงานอดิเรก หนังสือที่เกี่ยวกับงาน ทัศนศิลป์ต่างๆ หนังสือที่เกี่ยวกับการทำ ธุรกิจขนาดย่อม หนังสือเกี่ยวกับการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าผ่านการตกแต่ง และ ออกแบบให้ดูน่าใช้ มีรสนิยมน หนังสือที่ เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งที่เกี่ยวกับ ที่พัก เส้นทางการเดินทาง การเตรียมตัว เดินทาง ประวัติความสำคัญของสถานที่ ท่องเที่ยว รวมไปถึงร้านอาหารและร้าน

ขายของที่ระลึก เพื่อให้ความสะดวกกับนัก ท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ หนังสือ เบื้องหลังการถ่ายทำภาพยนตร์อิงประวัติ ศาสตร์ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับช่วงสมัย และพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ หรือพระราชวงศ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ รวมไปถึงบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ในโลกวรรณกรรมยังมีหนังสือ อีกประเภทหนึ่งที่รวมอยู่ในกระแสการสร้าง ความเป็นไทยด้วยเช่นกัน นั่นคือ “นวนิยาย อิงประวัติศาสตร์”

ขอบข่ายของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ จริงๆ แล้วอาจกล่าวได้ว่านวนิยายทุกเล่ม เป็นเรื่องของอดีตทั้งสิ้น เพราะเป็นการ เล่าเรื่องให้ผู้อ่านได้รับรู้ ดังนั้น จึงเป็น ความจำเป็นที่จะต้องกำหนดว่าอดีตประเภท ไตจึงจะจัดเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ในบทความเรื่องนี้ได้ประมวลเอาคำจำกัด ความต่างๆ ที่มีทั้งนักวิชาการไทยและต่าง ชาติพูดถึงการเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ไว้ดังนี้

³ อาจกล่าวได้ว่าผลดีประการหนึ่งของวิกฤต คือ ดีมานด์ของผู้อ่านมีมากขึ้น เห็นได้จากการ เติบโตของธุรกิจหนังสือหลังวิกฤตเศรษฐกิจ คือ มีสำนักพิมพ์ขนาดเล็กเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจชะงักงันก่อนหน้านั้นทำให้มีหนังสือออกสู่ตลาดน้อย และ สำนักพิมพ์หลายแห่งก็ต้องทยอยปิดลง ทั้งๆ ที่ ความต้องการของผู้อ่านยังมีอยู่ และอาจมีมาก ขึ้นเพราะผู้อ่านต้องการทำความเข้าใจวิกฤต ที่เกิดขึ้น ผลก็คือการเติบโตของธุรกิจหนังสือ และโลกวรรณกรรม การก้าวเข้ามาของคนรุ่นใหม่ทำให้เกิดงานใหม่ๆ ที่มีรูปแบบแปลกไป กว่าเดิมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจหนังสือ ขยายตัว (www.ad.doubleclick.net).

1. เป็นการผสมผสานกันระหว่างส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของนักเขียน ทั้งนี้ นักเขียนอาจใช้บุคคลจริงในประวัติศาสตร์เป็นตัวละครในนวนิยายของตนได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องระวังไม่ให้จินตนาการของตนขัดแย้งกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และผู้อ่านจะต้องตระหนักไว้ด้วยว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นนวนิยายที่มุ่งให้ความบันเทิงมากกว่าข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

2. นักเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จะต้องค้นคว้าข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อให้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีความสมจริง เช่น เรื่องของภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพบ้านเรือน เป็นต้น

3. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์จะต้องระบุช่วงสมัยและเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ที่ชัดเจน

4. นักเขียนมีอิสระในการตีความ กล่าวคือไม่จำเป็นต้องมองประวัติศาสตร์ในมุมเดียวกับนักวิชาการเสมอไป หากก็ต้องระวังว่าการตีความของตนจะไม่ขัดแย้งกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (Cuddon 1988: 383, Abrams 1988: 120, ราชบัณฑิตยสถาน 2545, หน้า 211, สุกัญญา ยงศิริ 2545, ว. วิณิชยกุล 2547, หน้า 564 และ 601)

จากการนิยามข้างต้น นวนิยายที่เข้าข่ายนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงคือ

1. นวนิยายเรื่องที่เป็นเรื่องของบุคคลที่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ ซึ่งแม้ว่านักเขียนจะใช้ชื่อสมมุติ หากผู้อ่านก็สามารถทราบได้ว่านักเขียนหมายถึงใคร ดังในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง *สุริโยทัย เจ้าไลท้าวทองกีบม้า อธิราชา พระนเรศวรเจ้าแห่งแผ่นดินไทย* หรือนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

ชุดล้านนาของกฤษณา อโศกสิน คือ *เวียงแว่นฟ้า หนึ่งฟ้าดินเดียว ขุนหอคำ และนางพญาหลวง* เป็นต้น

2. นวนิยายที่เรียกว่าเป็นนวนิยายย้อนยุค หรือนวนิยายพีเรียด เช่น *ราตรีประดับดาว บุรพา บุหงารำไป ในวารวัน หรือเมืองแม่* เป็นต้น

3. นวนิยายที่ย้อนเวลากลับไปสู่อดีต เช่น *บ่วงบรรจถรณ์ บารมีพระแม่ป๋องปกพื้นธรณิน หรืออศวินดำ ทหารเอกพระนเรศวร* เป็นต้น

4. ไพรัชนิยายบางเล่มที่ให้ความสำคัญกับความถูกต้องของรายละเอียดทางประวัติศาสตร์ และในบทความนี้จะจำกัดขอบเขตอยู่เพียงไพรัชนิยายที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ไทยเท่านั้น เช่น เรื่อง *สัมพอลวง* ดังนั้น ไพรัชนิยายที่มีท้องเรื่องเกี่ยวข้องกับทะเลทราย จึงอยู่นอกขอบเขตของคำจำกัดความนี้

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในมุมมองของนักเขียน

ในนวนิยายเล่มหนึ่ง นอกจากเนื้อเรื่องของตัวนวนิยายแล้ว ส่วนที่เป็นคำบอกเล่าของนักเขียนเกี่ยวกับงานนวนิยายก็นับได้ว่ามีความสำคัญและน่าสนใจมาก เพราะเป็นพื้นที่ที่นักเขียนใช้เป็นเวทีในการชี้แจง หรือบอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายเล่มนั้นๆ ก่อนที่ผู้อ่านจะเปิดเข้าสู่หน้าที่เป็นเนื้อเรื่อง (หรือในบางครั้งถูกวางไว้หลังที่จบเรื่อง) ข้อมูลที่นักเขียนให้มักเป็นเรื่องที่มาของการเขียน จุดประสงค์ แรงบันดาลใจ เอกสารทางประวัติศาสตร์ที่ใช้ รวมถึงการวิเคราะห์ และการจัดประเภทนวนิยายของตนด้วย ดังนั้นเรื่องแรกที่จะพิจารณาถึงคือ การให้ความหมายค่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของนักเขียนเอง

จากการศึกษาพบว่าคำจำกัดความของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่นักเขียนหลายท่านให้ มีความใกล้เคียงกับประมวลคำจำกัดความข้างต้น โดยเฉพาะเรื่องความเป็นอิสระของนักเขียนในการผสมจินตนาการเข้ากับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ศรีฟ้า ลดาวัลย์ กล่าวไว้ใน *บุญบรรพ์* ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของตน “อิง” คำบอกเล่าเก่าๆ ที่ตกทอดกันมา พงศาวดารฉบับต่างๆ ทั้งจดหมายเหตุ พงศาวดารกระซิบ เอกสารต่างๆ ประกอบกับจินตนาการของตน (ศรีฟ้า ลดาวัลย์ 2548, หน้า 7) ทั้งนี้ นักเขียนเชื่อว่าตนไม่ได้กำลังบิดเบือนประวัติศาสตร์ ดังในงาน *ท้าวทองกีบม้า* ของ Reiko Hada (2550) และจินตนาการของนักเขียนบางทีก็เป็นเพราะประวัติศาสตร์ช่วงนั้นไม่ได้มีการบันทึกไว้หรือขาดหายไป ทำให้นักเขียน ต้องใช้จินตนาการเชื่อมโยง เช่นในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง *แก้วกัลยา—แห่งแผ่นดิน* (ทมยันตี 2547, หน้า 37)

อย่างไรก็ตาม คำนำของนักเขียนก็สามารถก่อให้เกิดปัญหาเรื่องคำจำกัดความของการเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เช่นกัน เช่นใน *อิฐพระองค์ดำ* ซึ่งผู้เขียนเองก็ไม่แน่ใจว่าจะเรียกงานของตนว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ได้หรือไม่ เพราะตนเองไม่มีความรู้ในการแยกแยะแนวนวนิยาย หากกล่าวถึงความยากลำบากในการศึกษารวมไปถึงการเก็บข้อมูลรายละเอียดต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลจากการบอกเล่าของบุคคลสำคัญของชนกลุ่มน้อยเพื่อนำมาเขียนเรื่อง *อิฐพระองค์ดำ* อีกทั้งยังบอกให้ผู้อ่านตระหนักว่างานของตนคือนิยาย แม้ว่าตัวละครจะถูกสมมุติขึ้นตามจินตนาการของนักเขียน หากเค้าโครงเรื่องจริงมีอยู่แน่นอน (เขมชาติ 2550, หน้า 8)

นอกจากนั้น ยังปรากฏว่าหลักเกณฑ์

ในการจัดแบ่งประเภทนวนิยายของนักเขียนเองก็ยังคงสับสน เช่น คำนำเรื่อง *บุหงารำไป* ของ โสภาค สุวรรณ เรียกนวนิยายเรื่องนี้ว่าเป็น “นวนิยายย้อนยุค” (โสภาค สุวรรณ 2544, หน้า 3) โดยกล่าวถึงแรงบันดาลใจถึงการเขียนนวนิยายว่ามาจากผลงานที่บิดามารดาได้ปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง อีกทั้งยังได้รับแรงบันดาลใจจากความประทับใจ และชื่นชมในผลงานของแพทย์หญิงคุณเพียรเวชกุล นักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งอุทิศร่างกายและใจในการรับใช้สังคมประเทศชาติ (หน้า 4-6) โสภาคยังได้กล่าวต่อไปอีกว่านวนิยายเรื่อง *บุหงารำไป* เป็นหนึ่งในบรรดา “นิยายย้อนยุค” ที่เคยเขียนมาก่อนหน้านี้ เช่น *สายโลหิต ญาติกา สิริริยา* และ *บุษย์น้ำทอง* เป็นต้น แต่ในคำนำของเรื่อง *สายโลหิต* ในการพิมพ์ครั้งที่ 7 โสภาคกล่าวว่า นวนิยายเรื่องนี้เป็นการนำเอาชีวิตความเป็นไปของบรรพบุรุษทางฝ่ายบิดา ซึ่งเคยรับใช้บ้านเมืองสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาเขียนและเรียก *สายโลหิต* ว่า “นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ปลายสมัยอยุธยา” (โสภาค สุวรรณ 2549, หน้า 1-2) หรือการที่โสภาคเรียกเรื่อง *สัมพอลวง* ว่าเป็น “ไพรัชนิยาย” เพราะใช้ฉากในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ (พม่า) ถ้าเช่นนั้น *ญาติกา* ซึ่งมีฉากอยู่ที่ต่างประเทศ (พม่า) ก็ไม่ควรจัดเป็นนวนิยายย้อนยุค แต่เป็นไพรัชนิยายเช่นเดียวกับ *สัมพอลวง*

สิ่งสำคัญอีกประการที่นักเขียนมักจะเขียนเล่าให้ผู้อ่านได้ทราบส่วนที่เป็นคำนำคือวัตถุประสงค์ของผู้เขียน วัตถุประสงค์หลักๆ สะท้อนจากงานนวนิยายอิงประวัติในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีสี่ประการ และเป็นที่น่าสังเกตว่าทุกวัตถุประสงค์เป็นเรื่องที่โยงไปถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น

วัตถุประสงค์แรกในการแตงนวนิยายอิงประวัติศาสตร์คือ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในประวัติศาสตร์ไทย เพราะนักเขียนตระหนักว่าการที่ประเทศไทยสามารถเป็นเอกราชได้มาจนถึงทุกวันนี้เป็นเพราะพระปรีชาสามารถ และพระบารมีของบูรพกษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำรำศึกจนสามารถรักษาชาติมาให้อนุชนรุ่นหลังได้ (แม้ว่าในบางเรื่องจะมีการเอ่ยถึงบรรพชนที่ได้เสียสละชีวิตปกป้องชาติด้วย หากก็ให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์มากกว่า) ดังนั้นนักเขียนจึงต้องการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เพื่อเป็นการแสดงกตัญญูต่อพระมหากษัตริย์ของบูรพกษัตริย์ไทย รวมถึงเพื่อให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงพระมหากษัตริย์คุณอย่างอเนกอนันต์ที่มีต่อชาติบ้านเมือง เช่น เรื่อง *เวียงแ้วนฟ้า* หนึ่งในฟ้าดินเดียว *ขุนหอคำ* และ *รากนครา* ที่มุ่งเทิดพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในการผนวกล้านนาเป็นหนึ่งในเดียวกับสยาม ทำให้ทั้งสยามและล้านนารอดพ้นจากการยึดครองของเจ้าอาณานิคมตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้⁴ หรือเรื่อง *บุญบรรพ์* ซึ่งมุ่งเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีสุลาลัย พระบรมราชชนนีพันปีหลวงในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย (ศรีฟ้า ลดาวัลย์ 2548, หน้า ก่อนเริ่มเรื่อง (7) หรือเรื่อง *สาวหลงยุค* ของพงศกร (2548) มุ่งเทิดพระเกียรติพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทางด้านวรรณคดี โดยเฉพาะบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “นิทานทองดี” ซึ่งเป็นวรรณกรรมเชิงสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่สองคือ เพื่อเตือนคน

ไทยในปัจจุบันให้หวงแหนความเป็นชาติ ร่วมมือร่วมใจกันปกป้องชาติ รู้รักสามัคคี เพราะไม่เช่นนั้นจะไม่มีชาติไทย เช่น เรื่อง *อัศวินดำ ทหารเอกพระนเรศวร (2549)* ของ อัศวินอโยธยา หรือเรื่อง *จำหลักไว้ในแผ่นดิน* ของ กฤษณา อโศกสิน⁵ เป็นที่น่า

⁴ “ถ้าจะเปรียบอาณาจักรล้านนาเป็นคนคนหนึ่ง ก็เป็นคนที่โชกโชกด้วยประสบการณ์ ผ่านความสำเร็จและล้มเหลว ความเป็นความตาย ความร้ายความดี ความทุกข์ความสุขที่สุดขีด เท่าที่ชีวิตคนคนหนึ่งจะประสบ ทั้งเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา เชียงราย แม่ฮ่องสอน ต่างมีเอกลักษณ์ประจำถิ่นเป็นของตน แม้จะแตกต่างกัน แต่ก็คล้ายคลึงกัน และรวมตัวกันเป็นหนึ่งได้ในที่สุด โดยมีสยามเป็นผู้รวบรวมอาณาจักรล้านนาอันเปรียบเสมือนพานแว่นฟ้าที่มีพานเล็กอยู่บนพานใหญ่ จึงตกเป็นแผ่นดินเดียวกับสยามโดยพระบรมวิเทโศบาย อันนุ่มนวลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 สมเด็จพระปิยมหาราชแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ผู้ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณล้นพันต่อปวงชนชาวสยาม” ใน กฤษณา อโศกสิน, *เวียงแ้วนฟ้า*, หน้า จากผู้เขียน ไม่มีเลขหน้า)

ผู้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องเวียงแ้วนฟ้า ร่วมกับเรื่องหนึ่งในฟ้าดินเดียว และขุนหอคำ เพราะเป็นนวนิยายที่มีเรื่องราวต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากการรวมอาณาจักรล้านนาเข้ากับสยามในปลายสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

⁵ ในตอนต้นของคำนำ กฤษณา กล่าวว่าเธอเขียนเรื่องนี้เป็นเพราะอยากให้ผู้อ่านรู้ว่าทหารไทยป้องกันชายแดนอย่างไร และชายแดนทุกด้านมีความสำคัญต่อความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ รวมทั้งเขียนเทิดพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชินีนาถที่ทรงตั้งศูนย์สภากาชาดที่เขาล้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เพื่อให้ผู้อพยพที่มีที่อยู่ว่างๆ ทั้งยังทรงช่วยด้าน

สังเกตว่าความเป็นชาติและความสามัคคี
ดังกล่าวยังคงผูกโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้นำที่
ทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อ
ปกป้องชาติอีกทั้งยังทรงเป็นศูนย์รวมหัวใจ
ของคนในชาติ

วัตถุประสงค์ที่สามคือ นักเขียนต้องการ
ให้ผู้อ่านภูมิใจในความเป็นไทย และช่วยกัน
ธำรงรักษาความเป็นไทย โดยเฉพาะใน
ยุคโลกาภิวัตน์ที่วัฒนธรรมต่างชาติไหลบ่า
เข้าสู่สังคมไทยอย่างรวดเร็ว ทำให้คนไทย
ถูกรอบงำโดยวัฒนธรรมต่างชาติ และ
ละเลยความดีงามของวัฒนธรรมไทย ส่งผล
ให้เกิดวิบัติและวิกฤตนาานาประการ เป็นที่
น่าสนใจว่าการกล่าวอ้างถึงความภูมิใจต่อ
ชาติและการรักษาเอกราชของชาติก็ยังคง
ผูกพันอยู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ใน
ฐานะศูนย์รวมขวัญกำลังใจของคนในชาติ
ทุกยุคทุกสมัย⁶

วัตถุประสงค์ที่สี่คือ ต้องการให้คน
ไทยกลับมาสนใจเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของ
ชาติตัวเอง นักเขียนคิดว่าทางที่ดีที่สุดที่จะ
ดึงให้คนไทยกลับมาอ่านประวัติศาสตร์
ของตนคือ การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องประวัติ-
ศาสตร์แบบนิยาย เพราะผู้อ่านจะได้ทั้ง
สาระและความบันเทิงไปพร้อมกัน ด้วย
ความเป็นนวนิยายจะทำให้ประวัติศาสตร์
ซึ่งเป็นเรื่องน่าเบื่อ กลายเป็นเรื่องน่าติดตาม
(ทมยันตี 2547, หน้า ถ้อยแถลง (7), (9) และ
(15) นอกจากนั้นแล้วนวนิยายสามารถสร้าง
กลุ่มคนอ่านในวงที่กว้างกว่างานวิชาการ ซึ่ง
มีคนอ่านในวงจำกัด (แก้วแก้ว 2547, คำนำ
การพิมพ์ครั้งที่ 2)

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งที่
ปรากฏในคำนำของนักเขียนคือ แม้ว่านัก
เขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่อง
ได้ระบุถึงความเข้มข้นของกระบวนการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมาเขียนให้เกิด
ความสมจริง และเพื่อบอกกับผู้อ่านว่าตน
ไม่ได้เปลี่ยนแปลง หรือบิดเบือนประวัติ-
ศาสตร์ กระนั้นก็ตามนักเขียนต้องการให้
ผู้อ่านระลึกไว้เสมอว่า หนังสือที่กำลังอ่าน
อยู่เป็น “นวนิยายอิงประวัติศาสตร์” ไม่ใช่
งานประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นจึงมุ่งที่
ความบันเทิงมากกว่าเรื่องสาระและความ
ถูกต้องทางประวัติศาสตร์ สารดังกล่าวนี้
สามารถตีความได้สองลักษณะ ลักษณะ
แรกคือเป็นการชี้จุดยืนของงานเขียนให้
ผู้อ่านเข้าใจถึงสถานะของการเป็นนวนิยาย
ไม่ใช่งานวิจัยทางวิชาการ เพราะฉะนั้นจึง
เป็นเรื่องปกติที่จะมีความบกพร่องได้
ลักษณะที่สองคือ แม้ว่าจะเป็นนวนิยาย
หากการเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ย่อม
หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพาดพิงถึงบุคคลจริงใน
ประวัติศาสตร์ หรือแม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจเขียน
พาดพิงถึงใคร แต่ก็อาจเป็นไปได้ที่ตัวละคร
จากจินตนาการของนักเขียนจะไปละม้าย
คล้ายคลึงกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในประวัติ-
ศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่สับสนว่
ตระกูลของบุคคลนั้นๆ

อาชีพด้วย จนคณะกรรมการอำนวยการของ US
Center for Migration Studies ทูลเกล้าฯ ถวาย
รางวัลแด่พระองค์ ในฐานะทรงเป็น “แบบอย่าง
ที่ดีของการเป็นผู้นำ” เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.
2533 กฤษฎายังกล่าวถึงพระบารมีของสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม
ราชินีนาถไว้หลายตอน โดยเฉพาะตอนที่กล่าว
ถึงสงครามกลางเมืองในกัมพูชาและประเทศ
เพื่อนบ้านอื่นๆ

⁶ ดูรายละเอียดใน โสภาค สุวรรณ, *บุหงารำไป*,
หน้า บทนำ (7-9), ศรีฟ้า ลดาวัลย์, *ครอบครัว(เดียว)*, คำนำ.

แม้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จะมีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ถูกผลิตขึ้นมา บ่อนตลาดโลกวรรณกรรมราว 42 เรื่อง แต่ตลาดของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ก็ยังถือว่าเล็กกว่านวนิยายประเภทอื่น โดยเฉพาะงานแนวโรแมนติก คอมเมดี้ สิ่งที่น่าสนใจคือมีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่องได้รับการยอมรับในแง่ของควมมีคุณค่า เห็นได้จากการได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือต่าง ๆ เช่น รางวัลซีไรต์ รางวัลนิยายดีเด่น และมีหลายเล่มได้รับคัดเลือกเป็นหนังสืออ่านประกอบนอกเวลาทั้งในระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา⁷ เป็นต้นว่า จำหลักไว้ในแผ่นดิน ของ กฤษณา อโศกสิน ได้รางวัลนวนิยายดีเด่น ประจำปี 2542 จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ภาคนคราของปิยะพร ศักดิ์เกษม ได้รางวัลนวนิยายชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2541 และเข้ารอบสุดท้ายชิงรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2543 เจ้าไล ของ คึกเดชกันตามระ ได้รับความนิยมนิตดอันดับหนึ่งในสิบหนังสือขายดีในการพิมพ์ทั้งสองครั้ง นอกจากนั้น เจ้าไล ยังได้รับเลือกให้เป็นหนังสือสำหรับห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) พ.ศ. 2543 และใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบการเรียนการสอนวิชา ท. 764 วรรณกรรมประวัติศาสตร์ของไทยระดับปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รัตรีประดับดาว ของ ว. วินิจฉัยกุล ได้รับรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เวียงแ่วนฟ้า ของ กฤษณา อโศกสิน ได้รับรางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และรางวัลนวนิยายดีเด่นจาก 7 Book Awards พ.ศ. 2547 และ บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้น

ธรณิน ของ แก้วแก้ว ได้รับพระราชานุญาตจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ จัดพิมพ์เพื่อใช้เป็นหนังสือนอกเวลาสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาควิชาปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2547 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รางวัลดังกล่าวมาแล้วนอกจากจะสะท้อนสถานภาพของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในสังคมไทยแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายกลุ่มหนึ่งของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์คือ กลุ่มปัญญาชน ส่วนกลุ่มเป้าหมายอื่นนั้นคือ กลุ่มชนชั้นนำ และชนชั้นกลาง เนื่องจากก่อนรวมพิมพ์เป็นรูปเล่ม มีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่องที่ดีพิมพ์เป็นตอนๆ ในนิตยสารผู้หญิงชั้นนำ เช่น สกุลไทย ขวัญเรือน กุลสตรี และพลอยแกมเพชร เป็นต้น นิตยสารเหล่านี้เป็นที่แพร่

⁷ ก่อน พ.ศ. 2540 นวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่องที่ได้รับรางวัลและเป็นหนังสืออ่านประกอบนอกเวลาเรียน เช่น ปุลาภ (หนังสืออ่านประกอบนอกเวลาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5) หน้าหน้าไฟ (รางวัลนิยายปี 2526) น้ำคำ (รางวัลนิยายปี 2530) รัตนโกสินทร์ (รางวัลดีเด่นประเภทนวนิยายจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ประจำปี พ.ศ. 2531 และหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปี พ.ศ. 2532) สองฝั่งคลอง (รางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี พ.ศ. 2534) เจ้าจันทร์ผมหอม (รางวัลซีไรต์ปี 2534) และ ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน (นวนิยายรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี พ.ศ. 2538 และรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2540

หลายในหมู่ผู้หญิงชนชั้นสูงและชนชั้นกลาง เนื่องจากนิตยสารเหล่านี้มีคอลัมน์ที่ครอบคลุมเรื่องต่างๆ ตั้งแต่วิเคราะห์ข่าว การบ้านการเมืองในและนอกประเทศ คอลัมน์ธรรมะ แพชั่น คอลัมน์ตำราทำอาหารและงานฝีมือ คอลัมน์ตอบปัญหา ชีวิต ดวงชะตา นิทานและเกมสำหรับเด็ก คอลัมน์ซุบซิบไฮโซไฮตีทั้งของไทยและต่างประเทศ และคอลัมน์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คอลัมน์เหล่านี้สอดคล้องเป็นอย่างดีกับงาน นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ นอกจากนั้นแล้วยังมีนวนิยายประเภทอื่นๆ ดีพิมพ์รวมอยู่ด้วย เพราะความที่นิตยสารผู้หญิงเหล่านี้มีคอลัมน์ปกิณกะบันเทิงหลากหลายประเภท ทำให้เป็นที่นิยมในร้านทำผม ร้านทำฟัน คลินิก ร้านกาแฟ ในห้องสมุดของโรงเรียน และมหาวิทยาลัยอีกด้วย รวมไปถึงเป็นหนังสือสำหรับทุกคนในครอบครัวด้วย จะเห็นได้ว่าแม้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีส่วนแบ่งตลาดน้อยกว่านวนิยายประเภท โรแมนติก คอมเมดี้ แต่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ก็ได้รับการต้อนรับอย่างมาก เห็นได้จากนอกจากจำนวนครั้งที่นวนิยายเหล่านี้ได้รับการตีพิมพ์ เพราะปรากฏว่ามีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเล่มได้รับการตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งครั้ง^๘ และที่สำคัญคือผู้อ่านกลุ่มเป้าหมายของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางในสังคม

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์—อดีตที่มีคำตอบให้กับปัจจุบัน

แม้คำว่า “นวนิยายอิงประวัติศาสตร์” จะฟังดูเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอดีต หากอดีตในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นคือ ความทรงจำร่วมที่ถูกสร้างและตีความโดยนักเขียนที่อยู่ในยุคสมัยที่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้น

ถูกผลิตขึ้นเพื่อให้คนร่วมสมัยอ่าน ดังนั้นเอง สารัตถะในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ จึงเป็นเรื่องที่ตอบสนองกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ไม่ใช่ตอบสนองกับปัญหาในอดีต นอกจากนั้น นักเขียนยังมีความเชื่อว่าการเรียนรู้ตัวอย่างในอดีตจะสามารถแก้ไข ปัญหาในปัจจุบันได้ และด้วยความเชื่อที่ว่าปัจจุบันได้กลืนกินคุณค่า ค่านิยมและความดีงามที่เคยมีในอดีตลงหมด ดังนั้นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงมักสอดแทรกอุดมคติที่คิดว่ามีอยู่ในอดีตเหล่านี้เอาไว้ ถ้าสังเกต จะพบว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ มักจะเลือกช่วงเวลาเกิดวิกฤตของชาติ มาเสนอให้แก่ผู้อ่าน แต่กระนั้นก็ตามนักเขียนไม่ได้ปล่อยให้ผู้อ่านต้องทรมานทราญ โดยการจบเรื่องด้วยความพินาศสูญเสียบของบ้านเมือง โดยมากแล้ว เรื่องมักจบลงด้วยดี เต็มไปด้วยความหวัง เป็นต้นว่าไทยสามารถฟื้นฝ่าอุปสรรคนานาประการ เพื่อ

^๘ รากนครา ตีพิมพ์ 3 ครั้ง จำหลักไว้ในแผ่นดิน ตีพิมพ์ 4 ครั้ง เจ้าไล 3 ครั้ง ชาติประดับดาว 5 ครั้ง บุรพา 3 ครั้ง พ่อ (ภาค 1) 6 ครั้ง เวียงแว่นฟ้า อธิราชา—พระนเรศวรเจ้าแผ่นดินไทย และ เวียงกุมกาม 3 ครั้ง

^๙ ในช่วงทศวรรษ 2530 ที่เศรษฐกิจไทยอยู่ในสภาวะ ‘บวม’ ส่งผลต่อกระแสการบริโภคของคนในสังคม รวมถึงการเปิดรับวัฒนธรรม เทคโนโลยีจากโลกภายนอก ในช่วงนี้มีนวนิยายอิงประวัติหลายเรื่องถูกเขียนขึ้นเพื่อดึงให้คนไทยกลับมาให้คุณค่าความเป็นไทย เช่น รัตน โกสินทร์ ของ ว.วินิจฉัยกุล ทวิภพ ของ ทมยันตี พิกุลแกมแดดแก้ว (ภาค 1-2) ของ สีฟ้า สองฝั่งคลอง ของ ว. วินิจฉัยกุล เจ้าจันทร์ผมหอม ของ มาลา คำจันทร์ คู่กรรม (ภาค 2) ของ ทมยันตี ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ของ วินทร์ เลียววาริณ และ อดีตดา ของ ทมยันตี

จะก้าวข้ามวิกฤต และแน่นอนว่า ผู้นำในการต่อสู้กับวิกฤตมักเป็นบรรพมหากษัตริย์พระองค์ใดพระองค์หนึ่ง ผู้ทรงวิริยะอุตสาหะ ตรากตรำกรำศึกเพื่อที่จะกอบกู้บ้านเมืองให้กลับคืนสู่สภาพปกติ การเลือกช่วงเวลาดังกล่าวเหมือนจะบอกว่า “อดีต” ที่ผ่านมาสามารถเป็นบทเรียน สร้างกำลังใจเพื่อการพลิกฟื้นชาติไทย เนื่องจากบ้านเมืองเคยผ่านห้วงเวลาแห่งวิกฤตมานับครั้งไม่ถ้วน แต่ครั้งสำหรับสาครราช จนกระทั่งบางครั้งถึงกับต้องเสียบ้านเมืองให้กับข้าศึกศัตรู เช่น ช่วงการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 หากกระนั้นก็ตาม ไทยก็สามารถพลิกฟื้นกลับคืนสู่ “ครั้งบ้านเมืองดี” ภายใต้วงพระบรมโพธิสมภารแห่งพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์

“อดีตในปัจจุบัน” ที่ไม่เคยห่างหายจากร่วมพระบรมโพธิสมภาร: ภาพสะท้อนจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจถึงรัฐประหาร 2549 สถาบันพระมหากษัตริย์เรียกได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ “ขาดไม่ได้” ในงานเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ทั้งยังเป็นทั้งแกนสำคัญในการเดินเรื่อง และเป็นประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่อง กระทั่งอาจกล่าวได้ว่าในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ 42 เรื่อง ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจถึงรัฐประหาร 2549 แทบไม่มีเรื่องใดเลยที่ไม่กล่าวถึงบทบาทและภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย แม้แต่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น เมืองแม่ หรือ ในวาระวัน ก็ยังใช้ช่วงรัชกาลของพระมหากษัตริย์ ตลอดจนพระราชกรณียกิจและการเสด็จประพาสเป็นแกนในการเล่าเรื่อง¹⁰ หรือแม้ว่าเนื้อเรื่องจะเป็นกล่าวถึงสงครามในประเทศ

เพื่อนบ้าน เช่น บ่วงบรรจถรณ์ เวียงแฉ่งฟ้าหนึ่งฟ้าดินเดียว ขุนหอคำ เกลียวไหมโยกรรม หรือจำหลักไว้ในแผ่นดิน ซึ่งนักเขียนเปรียบเทียบความแร้นแค้นและภัยสงครามในประเทศเพื่อนบ้านกับความผาสุกและร่มเย็นของแผ่นดินไทยเพราะพระมหากษัตริย์คุณจากพระมหากษัตริย์ไทย¹¹ (ดูข้างหน้า)

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วงนี้ยังมีลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่ง กล่าวคือนวนิยายไม่ได้เน้นเฉพาะเรื่องราวของ ‘มหาบุรุษ’ เท่านั้น หากยังให้ความสำคัญกับ ‘วีรสตรี’ ทั้งที่เป็นขัตติยนารี ซึ่งนำไปสู่กระแสพระสุพรรณกัลยาฟีเวอร์¹² หรือ

¹⁰ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้ง 2 เรื่องเริ่มเรื่องสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 8 และเชื่อมโยงเหตุการณ์ในท้องถิ่นกับในส่วนกลาง โดยเฉพาะ ในวาระวัน ที่ตัวละครซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้าเฝ้าเสด็จครั้งที่รัชกาลที่ 5, 6 และ 7 เสด็จเยือนชลบุรี

¹¹ คำอธิบายหลักเรื่องการล่มสลายของประเทศกัมพูชาและเวียดนาม และการที่ไทใหญ่ต้องตกเป็นของชาติมหาอำนาจต่างๆ นั้น คือการที่ประเทศเหล่านี้ขาดผู้นำที่เก่ง ฉลาด และอุทิศตนเพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริง จะสังเกตได้ว่าสภาพบ้านแตกสาแหรกขาดและการตกเป็นเมืองขึ้นของชาติอื่นของเพื่อนบ้าน ทำให้ภาพของพระมหากษัตริย์ไทยยิ่งทวีความสำคัญขึ้น

¹² สุเนตร ชุตินทรานนท์ กล่าวถึงกระแสนิยมพระสุพรรณกัลยาทั้งในไทยและในพม่า ว่าเกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2539-2542 โดยใน พ.ศ. 2541 หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์พม่าชื่อ สาพะ ดูจาเน (Journal Readers) ลงข่าวคณะทัวร์ไทย 100 คน เดินทางไปประกอบพิธีทางไสยศาสตร์ ที่สืบเนื่องกับพระสุพรรณกัลยา ดู สุเนตร ชุตินทรานนท์ 2550, หน้า (13) และ 67-68

กระแสนพระศรีสุริโยทัย¹³ และสตรีสามัญชน เช่น ท้าวทองกีบม้า ดังในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง บารมี พระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน สุริโยทัย กษัตริยา—แก้ว กษัตริยา แก้วกัลยา—แห่งแผ่นดิน ท้าวทองกีบม้า และนางพญาหลวง

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาพลักษณ์ของสถาบันกษัตริย์ที่ปรากฏในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษ 2540 ล้วนแล้วแต่เป็นภาพเชิงบวก¹⁴ กล่าวคือ สถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่ถูกอ้างอิงมากที่สุดในการประกาศความเป็นไทยและความรักชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ถือเป็นสถาบันหลักที่ควบคู่กับสถาบันชาติ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจถึงรัฐประหาร 2549 ได้เน้นให้เห็นว่าชาติไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากขาดสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ เป็นมิ่งขวัญ เป็นสัญลักษณ์ของความผาสุกร่มเย็น¹⁵ เป็นนิมิตของความก้าวหน้าของแผ่นดิน¹⁷ ทรงเป็นทั้งองค์ประมุข เป็นพระมิ่งขวัญ เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นเทพยดา และทรงเป็นมากกว่า ‘องค์สมมุติเทพ’¹⁶ เป็นเจ้าชีวิตของคนในประเทศ

จากการศึกษาพบว่าช่วงยุคสมัยที่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจถึงรัฐประหาร 2549 นิยมใช้เป็นฉากในการดำเนินเรื่อง คือ ช่วงการเข้ามาของเจ้าอาณานิคมตะวันตกตั้งแต่ต้นสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงการปรับปรนประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งถือว่าเป็นไฮไลต์ของช่วงสมัยนี้ เพราะทำให้สยามรอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของมหาอำนาจชาติตะวันตกเรื่อยมาจนถึง

รัชกาลปัจจุบันที่ไทยสามารถดำรงความเป็นประเทศเอกราชและสามารถธำรงสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่ได้ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในขณะที่ประเทศรอบข้าง คือประเทศในอินโดจีน ถูกปกครอง โดยรัฐบาลคอมมิวนิสต์และสูญเสียสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนไทใหญ่ซึ่งถือเป็นพี่น้องกับไทย ก็ไม่สามารถเป็นอิสรภาพจากรัฐบาลพม่าได้ ปรากฏว่ามีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ถูกผลิตออกมาเพื่อรองรับกับช่วงเวลานี้ถึง 22 เล่ม ดังนี้

บุญบรรพ์ (บรรพ์ 1) (2548) และ บุญบรรพ์ (บรรพ์ 2) (2549) ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ที่แม้ว่าจะปูเรื่องมาตั้งแต่การเปลี่ยนผ่านแผ่นดินจากสมเด็จพระเจ้า

¹³ นอกจากภาพยนตร์ที่นำออกฉายทั้งในไทยและต่างประเทศ ยังมีบทความจำนวนมากเกี่ยวกับพระองค์และพระราชวงศ์

¹⁴ ภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจถึงรัฐประหาร 2549 เป็นการผลิตซ้ำวาทกรรมเดิมใน *สี่แผ่นดิน* ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ดู สายชล สัตยา นุรักษ์ (2550)

¹⁵ “บัวบุรีจึงค่อยๆ เคลื่อนกายจากร่มไม้โดยไม่มีผู้ใดเหลียวมอง เจ้าหลวงผู้ประทับบนหลังคชาคือ นิมิตแห่งความก้าวหน้ารุ่งเรือง ยามใดที่ปรากฏพระองค์ ยามนั้น ทุกแห่งหนจักเฝ้าแน่นด้วยชนทุกหมู่เหล่า” ใน *กฤษณา อโศกสิน* 2547ข, หน้า 43)

¹⁶ “... แมตตนเองจะกำลังนั่งอยู่กลางตะวัน หากกลับรู้สึกชุ่มฉ่ำเย็นไปทั่วทั้งร่าง เป็นความปีติ อิ่มเอิบที่แล่นผ่านไปทั่ว ... ทิวทิวบริเวณเงียบกริบเมื่อพระองค์เสด็จฯ ผ่าน ดวงพักตร์ผ่องใส ... งาม ... จนเด็กสาวอยากจะคิดว่านี่คือองค์จริงของเทพยดา เหาะลงมาจากสวรรค์” (ปิยะพร ศักดิ์เกษม 2549, หน้า 307-308)

“ ... กระแสชาตินิยมหรือความเป็นไทยไม่ได้เน้นเฉพาะเรื่องราวของ ‘มหาบุรุษ’ เท่านั้น หากยังให้ความสำคัญกับ ‘วีรสตรี’ ทั้งที่เป็นขัตติยนาารี เช่น การสร้างกระแสพระสุพรรณกัลยาฟีเวอร์ หรือกระแสพระศรีสุริโยทัย และสตรีสามัญชน เช่น ท้าวทองกีบม้า ดังในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน สุริโยทัย กษัตริยา—แก้วกษัตริยา แก้วกัลยาแห่งแผ่นดิน ท้าวทองกีบม้า และ นางพญาหลวง ... ”

ตากสินมหาราชไปสู่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช หากเน้นที่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว¹⁷

บูรพา (2543) ของ ว.วินิจฉัยกุล รัตตมณี (2546) ของ วราลีณี เรื่องที่ 3 และ 4 เน้นที่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดย บูรพา เริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5¹⁸ ส่วนเรื่อง รัตตมณี เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แบบข้ามเวลาคือ ปลายรัชกาลที่ 5 ถึง พ.ศ. 2518-2519 และสมัยปัจจุบัน สาวหลงยุค (2547) ของ พงศกร เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แบบข้ามเวลา ใช้ฉากสมัยรัชกาลที่ 6 ในปี พ.ศ. 2464 และเวลาในโลกปัจจุบันปี พ.ศ. 2546

บุหงารำไป (2544) ของ โสภาค สุวรรณ เริ่มเรื่องตั้งแต่ปลายรัชกาลที่ 6 ต่อดันรัชกาลที่ 7 จนถึงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ครอบครัว(บ้าน)ครัว(เดี่ยว) (2545) ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ เริ่มเรื่องราว พ.ศ. 2461 ผ่านช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงราว พ.ศ. 2535

ราตรีประดับดาว (2542) ของ ว. วินิจฉัยกุล¹⁹ ตั้งต้นเรื่องในช่วงรัชกาลที่ 7 เน้นที่ภาพลบของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึงพันเอกหลวงพิบูลสงคราม เป็นนายกฯ ใน พ.ศ. 2481

ปีกแดง (2545) ของ วินทร์ เลียววาริณ เป็นนวนิยายอิงประวัติประวัติศาสตร์ที่ครองช่วงสมัยยาวถึง 74 ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2460 จนถึง พ.ศ. 2534 ที่คณะ ร.ส.ช. ยึดอำนาจ

โจรสลัดแห่งตะรุเตา (2540) ของ ปองพล อติเรกสาร เริ่มเรื่องที่ พ.ศ. 2481 จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2490 เมื่อตะรุเตากลายเป็นเกาะร้าง

เกลียวไหมใยกรรม (2549) ของ เขมชาติ เป็นช่วงของสงครามเย็นในภูมิภาคนี้

จำหลักไว้ในแผ่นดิน (2541) ของ กฤษณา อโศกสิน ช่วงพนมเปญแตกในปี 2518 เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2536

¹⁷ ในปี 2550 มีนวนิยายเรื่อง ข้าบดินทร์ ของ วรรณวรรณ ที่ใช้ช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 3 เป็นฉากของเรื่องเช่นกัน

¹⁸ เรื่อง รอยรักรอยนิมิต ของ มณีมรกต (2550) เริ่มเรื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2399 (ปีที่ 6 ในรัชกาลที่ 4) ถึง พ.ศ. 2550.

¹⁹ เมื่อปี 2550 ว. วินิจฉัยกุล เขียน มาลัยสามชาย ซึ่งเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นประจำปี 2550 จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ตัวเอกคือ ลอออร มีชีวิตอยู่ 5 แผ่นดิน คือเกิดในปี พ.ศ. 2446 จนถึงแผ่นดินรัชกาลปัจจุบัน

ปีกแดง เกลียวไหมโยกรรม และจำหลักไว้ในแผ่นดิน ต่างก็อยู่ในสมัยที่ลัทธิคอมมิวนิสต์มีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้ ทั้งสามเรื่องมีจุดร่วมกันอยู่ประการหนึ่งคือ เห็นว่าไม่มีทางที่คอมมิวนิสต์จะยึดครองประเทศไทยได้ เพราะไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ต่างไปจากประเทศอื่น

เวียงแว่นฟ้า (2544) ของ กฤษณา อโศกสิน เริ่มเรื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2411-2413

หนึ่งฟ้าดินเดียว (2544) ของ กฤษณา อโศกสิน ดำเนินเรื่องต่อจาก เวียงแว่นฟ้า ในช่วง พ.ศ. 2417-2430

ขุนหอคำ (2547) ของ กฤษณา อโศกสิน ดำเนินต่อจากเรื่อง หนึ่งฟ้าดินเดียว จากปี พ.ศ. 2430-2433

แต่ปางบรรพ์ (2549) ของ บุญวรรณ เป็นเรื่องของล้านนาและเชียงใหม่ พ.ศ. 2441 ถึง พ.ศ. 2480

รากนครา (2540) ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม เป็นเรื่องของหัวเมืองเล็กๆ ใน ล้านนา ที่จะต้องเลือกทางเดินของตน เมื่อจักรวรรดินิยมตะวันตกเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติของอาณาจักรในภูมิภาคนี้ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2427-2454

สัมพอลวง (2548) ของ โสภาค สุวรรณ เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาระหว่างพม่าและไทยใหญ่ ในช่วงพ.ศ. 2492-2519

บ่วงบรรจถรณ์ (2543) ของ กิรติ ชนา เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แบบข้ามเวลา ในพื้นที่เชียงใหม่ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2487) และ พ.ศ. 2541

อิฐพระองค์ดำ (2546) ของ เขมชาติ เป็นเรื่องของไทยเมืองทางที่หนีเข้ามาไทย เพราะถูกพม่าตีเมืองได้ในช่วง พ.ศ. 2511 ถึง พ.ศ. 2542

ในวาระวัน (2548) ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

พ.ศ. 2445 จุลศักราช รัตนโกสินทร 1264 รัตนโกสินทรศก 121 ปีที่ 34 ในรัชสมัย พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึง พ.ศ. 2486 จุลศักราช 1305 ศก 162 ปีที่ 9 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และ

เมืองแม่ (2542) ของ นราวดี ตั้งแต่ ร.ศ. 118 จุลศักราช 1262 พ.ศ. 2453 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลขึ้นครองราชย์แต่ทรงพระเยาว์ ในขณะนั้นพันเอก ป พิบูลสงคราม เป็นนายกฯ

ทั้ง ในวาระวัน และ เมืองแม่ เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่มุ่งแสดงว่าท้องถิ่นอย่างชลบุรี ใน ในวาระวัน หรือ ดากใบ ใน เมืองแม่ ต่างยอมรับอำนาจการปกครองของศูนย์กลาง โดยในเนื้อเรื่องกล่าวถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่กรุงเทพฯ ตลอดเวลา ในวาระวัน แบ่งช่วงของนิยายตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามรัชกาลพระมหากษัตริย์ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 8²⁰ ส่วนเมืองแม่กล่าวถึงสถานการณ์

²⁰ นวนิยายแบ่งเป็นสี่ภาค คือ แรกอรุณ พุทธศักราช 2445 จุลศักราช 1264 รัตนโกสินทรศก 121 เป็นปีที่ 34 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กลางตะวัน พุทธศักราช 2451 จุลศักราช 1270 รัตนโกสินทรศก 127 เป็นปีที่ 40 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สู่สนธยา พุทธศักราช 2457 จุลศักราช 1276 รัตนโกสินทรศก 133 เป็นปีที่ 4 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และ เริ่มราตรี พุทธศักราช 2486 จุลศักราช 1305 รัตนโกสินทรศก 162 เป็นปีที่ 9 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

การเมืองในกรุงเทพฯ เช่น นโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

อีกช่วงสมัยหนึ่งที่นักเขียนนิยมใช้เป็นฉากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์คือ ช่วงก่อนเสียกรุงครั้งที่ 1 ซึ่งนักเขียนจะปูเรื่องตั้งแต่แผ่นดินของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พ.ศ. 2091-2111) ผ่านสมัยสมเด็จพระมหินทราธิราช (พ.ศ. 2111- 2112) สมเด็จพระมหาธรรมราชา (พ.ศ. 2112-2133) จนถึงรัชสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133-2148) มีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ 9 เรื่องจาก 42 เรื่องที่ใช้ช่วงสมัยนี้คือ สุริโยทัย (2543) ของ คึกเดช กันตามระ พ่อ (ภาค 1 และ 2) (2543, 2545) ของ ปองพล อติเรกสาร กษัตริยา—แก้วกษัตริยา (2545) แก้ว กัลยา—แห่งแผ่นดิน (2546) และอิทธิราช—พระนเรศวรเจ้าแห่งเผ่าไทย (2546) ของทมยันตี บารมีพระแม่ป้อม ปกพื้นธรณิน (2547) ของ แก้วแก้ว รักร้อนบัลลังก์ราว (2548) ของ ฉลอง เจयाคม และ อศวินดำทหารเอกพระนเรศวร (2549) ของ อศวิน อโยธยา

จะพบว่าว่าโครงเรื่องของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้งในสมัยก่อนหน้าอาณานิคม สมัยอาณานิคม และหลังอาณานิคมเป็นโครงเรื่องในลักษณะที่ธงชัย วินิจจะกุล เรียกว่า “ราชาชาตินิยม” กล่าวคือ การที่พระมหากษัตริย์ไทย/สยามทรงมีพระมหากุณาธิคุณเป็นล้นพ้น เนื่องจากต้องทรงตรากตรำพระวรกายและทรงเสียสละความสุขส่วนพระองค์เพื่อต่อสู้กับศัตรูภายนอก เพื่อที่จะรักษาชาติให้คงความเป็นรัฐเอกราช การต่อสู้กับศัตรูภายนอกนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะศัตรูของชาตินั้นเก่งกล้าสามารถ แต่ด้วยพระปรีชาสามารถที่ทรงมีสายพระเนตรกว้างไกลและเข้าใจ “โลก” ทำให้ท้ายสุดทรงได้รับชัยชนะ และเพื่อให้ชัยชนะที่ทรงได้รับ

มีคุณค่ามากขึ้น จึงใช้ตัวอย่างประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของชาติมหาอำนาจ เพราะขาดผู้นำอย่างไทยหรือสยาม (ธงชัย วินิจจะกุล 2544, หน้า 56-65) จึงถือว่าเป็นบุญของชาวไทยทั้งปวงที่เกิดมาภายใต้พระบรมโพธิสมภาร จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักที่อธิบายความชอบธรรมและความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจนกระทั่งถึงรัฐประหาร พ.ศ. 2549 คือ การที่พระมหากษัตริย์ทรงตระหนักถึงพระราชพันธกิจหลักของพระองค์ที่มีต่อชาติบ้านเมืองและข้าแผ่นดิน ยิ่งกว่าราชบัลลังก์หรือประโยชน์สุขของพระองค์เอง²¹ พระมหากษัตริย์จึงไม่ใช่

²¹ เช่น บุญบรรพ์ (บรรพ 2) กล่าวถึงพระราชพิธีจองเปรียงลอยประทีปครั้งแรกในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 “... ราษฎรหญิงชายทั้งหลายทั้งปวงจึงรู้สึกเป็นบุญตาบุญใจอีกทั้งเมื่อขึ้นแผ่นดินที่ 3 ยามนี้ข้าวปลาอาหารน้ำท่าบริบูรณ์ ข้าวไม่ยากหามาไม่แพง เป็นเพลาดังที่โบราณท่านเรียกว่า ‘ไพร่ฟ้าหน้าใส’ กันแทบทุกถ้วนหน้าประชาชนนั้นเทียว ... ยามใดราษฎรเป็นสุขสำราญ ยามนั้นพระมหากษัตริย์ผู้เป็นเจ้าของแผ่นดิน และเป็นเสมือนเจ้าชีวิต เจ้าของทวยราษฎร์ ‘ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ย่อมทรงสบายพระราชฤทัย ยินดีในความสุขของราษฎรอันปลอดภัยอยู่ในบ้านเมืองของพระองค์ ทว่าสุขของพระราชาบางครั้งก็หาเท่ากับสุขของราษฎรไม่ ด้วยราษฎรนั้นสุขหรือทุกข์เพียงเฉพาะตัวเองและครอบครัว ทว่าพระราชนั้นทรงแบกพระราชภาระสุขทุกข์ ทั้งของราษฎรและบ้านเมือง ทั้งเมื่อนี้และเลยไปถึงเมื่อหน้า ... ” (ศรีฟ้าลดาวัลย์ 2549, หน้า 69)

สมมุติเทพที่มีแต่ความสุขกายสบายใจ หากเป็นสมมุติเทพที่ต้องตรากตรำกับงานหนักเพื่อราษฎรอยู่เสมอ ทุกข์ของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นเรื่องที่กษัตริย์ต้องดูแลก่อนความสุขส่วนพระองค์เอง แม้แต่เกียรติศักดิ์ของการเป็นพระมหากษัตริย์ก็ต้องยอมละทิ้ง ถ้าสามารถระงับทุกข์และบำรุงสุขให้กับคนในแผ่นดินได้²² และเพราะทรงมีพระราชภารกิจต่อไพร่ฟ้าดังกล่าว การเป็นกษัตริย์จึง "...มิใช่แค่ชนชั้น แต่หลังจากหัวใจ!" (ทมยันตี 2546, หน้า 161) ความหมายและความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ดังกล่าว เท่ากับบอกว่าประเทศไม่สามารถดำรงความเป็นประเทศอยู่ได้หากขาดสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น แม้จะได้เพียงเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 หลังจากประเทศต้องว่างเว้นกษัตริย์มาระยะหนึ่งเนื่องจากการสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 จึงสามารถสร้างขวัญกำลังใจให้กับปวงชนชาวไทยได้²³

พระราชพันธกิจหลักที่ทรงมีต่อแผ่นดิน และอาณาประชาราษฎร์ที่สำคัญที่สุดของพระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่สะท้อนผ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจนกระทั่งถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 คือเรื่องของการที่ทรงรักษาเอกราชไว้ให้แผ่นดินและปวงชนชาวไทยทั้งปวง ทั้งการรบเพื่อปกป้องหรือกู้บ้านเมือง โดยนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เน้นที่รัชกาลตั้งแต่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิจนถึงสมเด็จพระนเรศวร²⁴ ดังจะเห็นได้ว่ามีนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ใช้ฉากช่วงสมัยนี้ถึง 9 เรื่อง และให้ความสำคัญกับทุกพระองค์ไม่ว่าแม้แต่องค์ขัตติยนารี ทั้งสมเด็จพระศรีสุริโยทัย พระวิสุทธิกษัตริย์ พระ

สุพรรณกัลยา พระเทพกษัตริย์ หรือแม้แต่พระบรมดิลก โดยชี้ให้เห็นว่าทุกพระองค์ทรงร่วมมือร่วมใจกันปกป้องและรักษา

²² ใน กษัตริย์—แก้วกษัตริย์ เมื่อพระนเรศวรไม่ยอมให้พระมหาธรรมราชาเปิดการเจรจาเพื่ออ่อนน้อมต่อพระเจ้าบุเรงนอง แต่อยากให้สู้ต่อพระมหาธรรมราชาทรงสอนพระนเรศวรว่าหน้าที่ของกษัตริย์ประการสำคัญประการหนึ่งคือ การที่จะต้องอวยสุขให้กับข้าแผ่นดิน แม้ว่าจะต้องยอมเสียเกียรติศักดิ์ เราเป็นเจ้าของคนจะคิดแค่เกียรติศักดิ์ของเราไม่ได้ ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินอีกเล่า เราจะให้พลอยถูกเข่นฆ่าด้วยหรือคนที่อยู่เหนือคนต้องรู้จักวาดตามองคนต่ำกว่าทุกข์ของเขาต้องดูแลก่อนทุกข์ของเรา ... เราจะเป็นเจ้าของหัวใจใครไม่ได้หรือลูก หากไม่เหลือหัวใจไว้รองรับ" (ทมยันตี 2547ก, หน้า 146)

²³ ในจดหมายที่เฟื่องฟ้าเขียนถึงแมนตอนที่เขาศึกษาอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศส "... เรื่องแรกที่ไม่คาดฝันมาก่อนก็คือ ชาวจากหนังสือพิมพ์ที่ลงว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัติเมืองไทย ... ชาวไทยทุกคนดีใจกันถ้วนหน้า เพราะตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จนิราศร้างจากเมืองไทยก็ยังไม่มีการได้เห็นพระพักตร์พระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่ นอกจากในพระบรมฉายาลักษณ์พอให้อุ่นใจว่าเรายังมีพระมหากษัตริย์" (โสภาค สุวรรณ 2544, หน้า 255-256)

²⁴ รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของทศวรรษที่ผ่านมา เน้นการส่งผ่านอำนาจ หรือแผ่นดินที่มีความราบรื่น ไม่มีความขัดแย้ง ไม่มีการชิงอำนาจ เพราะไม่มีพระราชประสงค์ที่จะเป็นใหญ่ ทรงต้องการเพียงกอบกู้และรักษาแผ่นดินไว้ให้ผู้มีบุญที่จะมาในภายภาคหน้า ดังนั้นเราจึงไม่เห็นความขัดแย้งระหว่างสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก หรือกับสมเด็จพระราชวังบรมมหาสุรสีหนาท

เอกราชของ "ชาติ" เอาไว้ ที่สำคัญกว่าคือ แม้ว่าภาพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จะเป็นภาพที่ยิ่งใหญ่ที่ไม่อาจมีกล่าวถึง หากภาพของพระมหาธรรมราชาที่ปรากฏ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ช่วงทศวรรษ ที่ผ่านมานั้นดูเหมือนจะถูกเน้นมากกว่าคือ ทรงเป็นทั้งพ่อผู้ประเสริฐที่ทรงอบรมสั่งสอนพระราชโอรสและพระราชธิดาให้รู้จักภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อบ้านเมืองและไพร่ฟ้า ดังจะเห็นว่าทุกพระองค์ทรงงานหนักเพื่อช่วยกันกอบกู้เอกราช โดยมีได้ทรงกังวลถึงพระชนม์ชีพพระองค์เอง นอกจากนั้นแล้วยังสะท้อนภาพของพระมหาธรรมราชาในฐานะของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรมที่ทรงมุ่งเอาประโยชน์ของอาณาประชาราษฎร์เป็นที่ตั้ง ดังนั้นแม้ว่าจะทรงมีขัดติยะมานะ เฉากษัตริย์และนักรบ หากทรงตระหนักดีว่าการพยายามที่จะต่อต้านทัพพม่าที่ยกมาล้อมพิษณุโลกจะทำให้ไพร่ฟ้าต้องเดือดร้อน จึงทรงจำต้องยอมยกล้านช้างเกียรติกู้แห่งกษัตริย์ไว้เพื่อรักษาชีวิตของอาณาประชาราษฎร์ การประกาศอ่อนน้อมต่อพระเจ้าบุเรงนองจึงเป็นด้วยเหตุที่ทรงเห็นว่า จะยากแก่ไพร่ฟ้า มิใช่การทรยศต่อกรุงศรีอยุธยาแต่อย่างใด (ทมยันตี 2547 ก, หน้า 146)

นอกจากนั้น ภาพลักษณะอีกประการหนึ่งของสมเด็จพระมหาธรรมราชา คือภาพของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเชี่ยวชาญวิถีทั้งทางด้านการรบ และการปกครองอย่างที่จะสามารถหาผู้ใดเสมอเหมือน ดังจะเห็นได้ว่าการที่พระองค์ทรงยอมโอนอ่อนต่อพม่าครั้งนี้ เป็นเพราะทรงเล็งเห็นการณ์ไกลว่า นอกจะทำให้พระองค์สามารถรักษาชีวิตของไพร่พลเมืองและบ้านเมืองไม่ไห้บอบช้ำเพื่อเป็นกำลังในการศึกข้างหน้าแล้ว พระ

องค์ยังทรงสามารถรักษาชีวิตของพระราชโอรสและพระราชธิดา ซึ่งจะทรงกลายเป็นกำลังสำคัญในการกู้ชาติในภายหน้า (ทมยันตี 2547ก, หน้า 132-133, 140, 141) การเป็นนักยุทธวิธีของพระองค์ถูกส่งผ่านไปยังพระสุพรรณกัลยาด้วยเช่นกัน ดังที่ปรากฏใน *แก้วกัลยาแห่งแผ่นดิน* และ *อิทธิราชา—พระนเรศวรเจ้าแห่งแผ่นดินไทย* ว่าถึงแม้จะทรงถูกนำไปเป็นตัวประกันที่หงสาวดี หากพระองค์ไม่ทรงท้อแท้ หรือคิดที่จะทำร้ายพระองค์เอง หากทรงวางแผนการตายของพระองค์ไว้ว่าจะต้องได้ประโยชน์สูงสุดต่อบ้านเมือง (ทมยันตี 2547ข, หน้า 184-185, 278-279, 305 และ ทมยันตี 2546, หน้า 161)

การรบอีกรูปแบบหนึ่งของพระมหากษัตริย์สยามก็คือ การรบด้วยวิเทโศบายต่างประเทศกับชาติอาณานิคมตะวันตก ที่มีที่ท่าคุกคามอิสรภาพและเอกราชของชาติบ้านเมือง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงรู้เท่าทันเล่ห์เพทุบายของเจ้าอาณานิคม หากทรงจำยอมต้องเปิดประเทศ จำยอมต้องเปิดสัมพันธไมตรี เพื่อเรียนรูวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาบ้านเมือง ไม่ให้ชาติตะวันตกหาข้ออ้างเข้ายึดครอง บางครั้งก็เข้าไปเพื่อใช้อำนาจของเจ้าอาณานิคมหนึ่งคานอำนาจกับอีกชาติหนึ่ง ทั้งนี้ ทั้งหมดทั้งปวงเป็นไปเพื่อความอยู่รอดของสยาม ดังเช่นในเรื่อง *ท้าวทองกีบม้า* ตอนที่พระเพทราชา พระยาสุระสงคราม และพระวิสุทธสุนทร ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อเบื้องพระพักตร์สมเด็จพระนารายณ์ สมเด็จพระนารายณ์ทรงจงใจที่จะบอกถึงเหตุผลที่พระองค์ต้องคบค้าพวกตะวันตกกับพระเพทราชาว่าพระองค์ไม่ได้เลื่อมใสฝรั่ง หากทรงเล็งเห็น

ว่าวิทยาการของเขาจะสามารถเป็นประโยชน์กับบ้านเมืองได้ (ศึกเดช กันตามระ 2545ข, หน้า 617)²⁵ ในเรื่อง ออกญา ยามาตะพูดกับวาทะวีว่าพระเจ้าทรงธรรมทรงเป็นนักวางแผนที่ชาญฉลาด การที่พระองค์ทรงยกพระราชธิดาให้กับออกญาเสนาภิมุขนั้นเป็นกุศโลบายในการจัดสรรและคานอำนาจ (กรกรุณารี 2549, หน้า 238) นโยบายต่างประเทศที่ทรงปรับใช้กับชาวต่างชาติที่เข้ามาอยุธยาในเวลานั้นก็นับได้ว่าเหนือชั้นกว่าโชกุนของญี่ปุ่น²⁶ และแน่นอนที่สุดช่วงไคลแมกซ์ของการต่อสู้กับจักรวรรดินิยมตะวันตก คือช่วงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และอีกช่วงหนึ่งที่มีความสำคัญมากก็คือ การที่พระมหากษัตริย์ไทยต้องต่อสู้กับ “ลัทธิต่างดาว” ตั้งแต่แผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน

ดังกล่าวแล้วว่าตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งเป็นช่วงสมัยที่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์นับจากวิกฤตเศรษฐกิจ จนถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 นิยมใช้เป็นฉากโดยในช่วงระยะ 7 รัชกาลพระมหากษัตริย์อันยาวนาน อาจพิจารณาได้เป็นสองช่วงย่อยคือ ช่วงการเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้ของมหาอำนาจตะวันตกในลักษณะของเจ้าอาณานิคม โดยเริ่มจากสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนจบรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยช่วงที่ดิ่งเหวที่สุดคือ ช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และช่วงต่อมาคือช่วงของการเข้ามาของ ‘ลัทธิอื่น’ ทั้งประชาธิปไตย และคอมมิวนิสต์ในดินแดนแถบนี้ เริ่มตั้งแต่ช่วงรอยต่อในรัชสมัยของพระบาท

สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชกาลปัจจุบัน กรณีอ่อนไหวของช่วงนี้เป็นทั้งช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข²⁷ และช่วงที่คอมมิวนิสต์มีอิทธิพลทางความคิดสำหรับปัญญาชน หากการกล่าวถึงการแพร่ของลัทธิคอมมิวนิสต์ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์เลี้ยงไปใช้บทเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านในการให้ภาพความเลวร้ายของลัทธิคอมมิวนิสต์แทน ยกเว้น ปีกแดง ที่เน้นเรื่องความใจแคบของรัฐบาลในช่วงนั้นมากกว่า ‘ความเลวร้าย’ ของระบอบคอมมิวนิสต์

อาจกล่าวได้ว่าช่วงย่อยทั้งสองช่วงนี้คือจิตรกรรมฝาผนังสเกลใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงนำประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤตการณ์ที่สาหัสสากรรจ์หลายครั้งหลายครา จนชาติไทยสามารถธำรงความเป็น

²⁵ ดูบทสนทนาระหว่างพระองค์กับเจ้าคุณเหล็ก (หน้า 221-223) และการที่ทรงตรัสต่อขุนนางทั้งหลายว่าพระองค์ท่านไม่ได้รักฝรั่งมากกว่าขุนนางไทยเลย (หน้า 297).

²⁶ “ ... พระเจ้าอยู่หัวของคุณทรงพระปรีชามากที่รู้จักใช้ประโยชน์ตรงนั้น” วาทะวีฟังเขาพูดต่อเรื่อยๆ ไม่ซักถามให้ขาดตอน บางทีก็พยักหน้าตามไป ยามใดที่เขากล่าวถึงพระเจ้าอยู่หัว เธอจะรู้สึกเต็มตื่นขึ้นใจอย่างบอกไม่ถูก “ไม่เหมือนนโยบายโชกุนบ้านผม ตะเปิดออกหมด และปิดประเทศ ถ้าทำกำแพงล้อมรอบเกาะได้ก็คงจะทำมัง ... ” (กรกรุณารี 2549, หน้า 233-234)

²⁷ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ส่วนมาก ยกเว้นเรื่องเมืองแม่ ให้ภาพของการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 รวมไปถึงระบอบประชาธิปไตยในทางลบ

ชาติเอกราชได้ถึงทุกวันนี้ กล่าวคือ เริ่มจากการที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ที่ทรงเล็งเห็นการณ์ไกลว่า ต่อไปความยุ่งยากที่เกิดขึ้นในดินแดนแถบนี้ จะมาจากเจ้าอาณานิคมตะวันตกแทน²⁸ การปรับเปลี่ยนประเทศเริ่มขึ้นในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงตระหนักเป็นอย่างดีว่าการรู้เท่าทันพวกตะวันตกเท่านั้นจะทำให้สยามอยู่รอด และสิ่งเดียวที่จะช่วยให้สยามฝ่าคลื่นลมจักรวรรดินิยมไปได้คือ การพัฒนาประเทศให้ศิวิไลซ์ไม่ให้พวกตะวันตกดูถูก คิดว่าสยามเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน²⁹ เมื่อถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงสืบทอดพระราชปณิธานในพระราชบิดาที่พร้อมจะนำรัฐนาวาสยาม ผ่านพันปากเหยี่ยวปากกาของชาติตะวันตกให้ได้ อีกทั้งได้ทรงตระหนักเป็นอย่างดีว่าทางเดียวที่จะรอดพ้นจากภัยตะวันตกได้คือ การรวมตัวกันเป็นรัฐที่ใหญ่ขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการต่อรอง ดังที่ล้านนาถูกผนวกเข้ามาเป็นดินผืนแผ่นดินเดียวกับสยาม (ดูการวิเคราะห์ข้างหน้า) และมองว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ที่ทรงทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศเอกราชอย่างเต็มตัว และเป็นผู้ทรงนำระบอบประชาธิปไตยเข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นพระองค์แรก หากทรงเห็นว่ารบอบการปกครองดังกล่าวไม่เหมาะสมกับคนไทยในขณะนั้น จึงแค่เพียงทดลองใช้ในหมู่ข้าราชการบริพารเท่านั้น และทรงตั้งพระทัยที่จะให้พระเจ้าแผ่นดินพระองค์ต่อไปคือ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นผู้พระราชทานระบอบประชาธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทย³⁰ หากมาเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 เสียก่อน จึงเท่ากับว่าคณะราษฎรเป็น 'จุดสะดุด'

²⁸ 'ถึงรัชกาลที่ 3 พระเจ้าแผ่นดินแห่งพระราชอาณาจักรสยาม ... จึงทรงมีพระราชภาระในการสร้างความมั่นคงทางการเงินให้บ้านเมือง พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็ง ตระเตรียมบ้านเมืองให้พร้อมสรรพสำหรับเหตุการณ์ภายนอก ... สร้างเศรษฐกิจพร้อมทั้งปกบ้านป้องเมืองให้มั่นคงแข็งแรง ... พระราชอาณาจักรสยาม หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาแล้ว 80 กว่าปี ก็เดินมาถึงจุดหัวเลี้ยวหัวต่อ ข้าศึกศัตรูจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงไม่มีแล้ว จะมีก็แต่ 'ฝรั่ง' ซึ่งถือตัวว่าเจริญและศิวิไลซ์กว่าชาติทางแถบตะวันออก' (ศรีฟ้า ลดาวัลย์ 2549, หน้า 416-417)

²⁹ นวนิยายที่เขียนช่วงทศวรรษ 2540 เสนอว่าการปรับเปลี่ยนสยามให้ศิวิไลซ์เริ่มในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือพระมหากษัตริย์ รองลงมาคือพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ในขณะที่ชนชั้นนำคนอื่นเพียงรับและปฏิบัติตามรับสั่ง ดู กฤษณา อโศกสิน 2547ข, หน้า 153-155 มีเพียง 'เมืองแม่' เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับ "เจ้าขุนมูลนาย" คนอื่นๆ ดังตอนที่อุดมพูดกับอาจ เขิญข้าว และยอแสง ว่าในประเทศใกล้เคียงสยาม มีชนชั้นนารีส่วนมากเคลื่อนไหวได้ในคนกลุ่มน้อย แต่ในสยาม พวกเขาเข้าถึงพวกเจ้าขุนมูลนายและลูกเศรษฐีมากหน้าหลายตา "พวกเจ้าขุนมูลนายของพวกเราที่ฉลาด" อาจพูดอย่างภาคภูมิใจ "นอกจากหาความรู้มากขึ้นทางด้านศาสนา ก็ถือโอกาสสอบถามเรียนรู้และศึกษาอย่างลึกๆ ในเรื่องอื่นๆ ... อย่างเช่น ช่วง บุนนาคก็เรียนรู้การต่อเรือที่ทันสมัยกว่าสำเภากิจ เจ้าชายหลายพระองค์ทรงหาความรู้ด้านภาษาอังกฤษบ้าง ด้านการจัดทัพแบบยุโรปบ้าง ลูกเศรษฐีบางคนก็ศึกษาเรื่องการแพทย์จนคนหนึ่งได้รับดีโพลมาจากมหาวิทยาลัยในฟิลาเดเฟีย" (นราวดี 2542, หน้า 166-167 เน้นโดยผู้วิจัย)

³⁰ "เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 1 ... พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงประกอบพระราชภารกิจซึ่งประวัติศาสตร์ไทยได้จารึกไว้หลายอย่าง ... เรื่องแรกก็คือ การที่ประเทศไทยได้รับการนับถือว่าเป็นชาติเอกราชโดยสมบูรณ์พ้นจาก

ของการปรับเปลี่ยนประเทศให้ศิวิไลซ์
ทันสมัยแบบครบวงจร การปฏิวัติจึงเป็น
เรื่องของ 'การชิงสุกก่อนห่าม' ซึ่งส่งผล
กระทบต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย
ในสังคมไทยมาจนถึงทุกวันนี้ และเป็นต้น
เหตุให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ต้องสละราชสมบัติ ทำให้ฟ้าเมืองไทยตก
อยู่ในสภาพที่มีดมัวมองไม่เห็นทิศทาง³¹
แสงสว่างเริ่มส่องรำไรบนขอบฟ้าอีกครั้ง
เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันท
มหิดลเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ³² หากไม่
นานนักแสงสว่างที่เพิ่งจะเริ่มได้เห็นก็กลับ
วาบดับลงเนื่องจากการเสด็จสวรรคตแบบ
กะทันหัน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัวภูมิพลอดุลยเดชขึ้นครองราชย์สืบต่อ
พระเชษฐาธิราช ฟ้าเมืองไทยจึงเริ่มสว่าง
ไสวอีกครั้ง และเริ่มส่งแสงเรืองรองภายใต้
พระบารมีและพระปรีชาสามารถของพระองค์
ที่ทรงนำพาประเทศให้พ้นจากภัยอันตราย
ต่าง ๆ เช่น ภัยจากคอมมิวนิสต์ และทำให้
ไทยสามารถยืนหยัดอยู่เคียงข้างประเทศ
ชั้นนำอื่นๆ ในโลกในฐานะประเทศที่ธำรง
ความเป็นเอกราช ไม่เพียงแต่เท่านั้น แสง
สว่างแห่งพระบารมียังคงแผ่ซ่านให้ความ
อบอุ่นกับพลเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน
ที่หนีภัยสงครามมาอยู่ภายใต้พระบรมโพธิ
สมภารอีกด้วย (ดูการวิเคราะห์ข้างหน้า)

**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว—
แบบอย่างของพระมหากษัตริย์สำหรับ
เจ้าหลวงล้านนาและเจ้าฟ้าไทใหญ่**
ดังที่ได้กล่าวแล้วในช่วงต้นว่า นับตั้งแต่
ตอนปลายของรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เจ้าอาณานิคมตะวันตก
เริ่มเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากภูมิ
ภาคนี้จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จุดไคลแม็กซ์

อำนาจการศาล ที่ประเทศตะวันตกบีบบังคับอยู่
และได้ทรงนำธงชาติไทยไปโบกสะบัดพลี้อยู่
เหนือแผ่นดินยุโรป ฝ่าเท้าของทหารไทยได้ไป
เหยียบย่างกรุงปารีสในฐานะผู้ร่วมชนะสงคราม
และมีส่วนในการยึดครองประเทศเยอรมนีร่วมกับ
ประเทศสัมพันธมิตรผู้มีชัยชนะ ... ที่สำคัญที่สุด
ทรงนำความรู้สึกของการเป็นชาติประชาธิปไตย
ซึ่งแม้จะยังมีได้เกิดขึ้นในแผ่นดินของพระองค์
ให้ซาบซึ่งเข้าไปในความรู้สึกของคนรุ่นใหม่"
(โสภาค สุวรรณ 2544, หน้า 512-513) ดูเพิ่มใน
(เล่ม 2) หน้า 96 และ (เล่ม 1) หน้า 600-601.

³¹ นวนิยายที่กล่าวถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมักเสนอว่า 'อุปสรรค' หรือ 'ศัตรู'
ของการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย คือคณะ
ราษฎรและระบอบประชาธิปไตย ภาพของพระ
บาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว คือพระมหา
กษัตริย์ที่ทรงเป็นประชาธิปไตย เป็นสุภาพบุรุษ
ทางการเมือง 'อย่างแท้จริง' เป็นนักสู้เพื่อประชา
ธิปไตย 'ที่แท้จริง' " ... การที่พระเจ้าอยู่หัวทรง
สละราชสมบัติ สยามก็ได้สูญเสียสุภาพบุรุษ
ทางการเมือง และนักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยที่แท้
จริงไปหนึ่งคน ... " (ว. วินิจฉัยกุล 2549, หน้า
576 เน้นโดยผู้วิจัย)

สัมพอลวง เสนอภาพของพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าทรงเป็นพระมหา
กษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรม '... พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์
ที่มีน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระเมตตา และ
ความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ... ทศพิช
ราชธรรมของพระมหากษัตริราชเจ้านั้นมันคง
ถึงจะทรงสละราชสมบัติ เสด็จไปประทับใน
อังกฤษ... ก็ไม่ทรงถือโกรธผู้ใดที่ทำการไม่สมควร
กับพระองค์ท่าน' (โสภาค สุวรรณ 2548, หน้า
51-52 เน้นโดยผู้วิจัย)

³² การเสด็จนิวัติประเทศของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลจึงเป็นเหมือนขวัญ
กำลังใจคืนกลับสู่ชีวิตของปวงชนชาวไทย ดังใน
จดหมายของเฟื่องฟ้าถึงแมน (โสภาค สุวรรณ
2544) พิกุลแกมเกดแก้ว กล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลยังทรงเป็นความ

“ ... นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจถึงรัฐประหาร 2549 ได้
เน้นให้เห็นว่าชาติไม่สามารถอ้างความเป็นชาติได้หากขาดสถาบันพระ
มหากษัตริย์ เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทั้งชาติ
เป็นมิ่งขวัญ เป็นสัญลักษณ์ของความผาสุกร่มเย็น เป็นนิมิตของความก้าว
หน้าของแผ่นดิน ทรงเป็นทั้งองค์ประมุข เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็น
เทพยดา และทรงเป็นมากกว่า ‘องค์สมมุติเทพ’ เป็นเจ้าชีวิตของคน
ในประเทศ ... ”

ของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤต
เศรษฐกิจถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 คือ
ช่วงรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว จากการศึกษาพบว่าภาพ
ของพระองค์ที่สะท้อนจากนวนิยายอิง
ประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาไม่
ต่างจากภาพที่ปรากฏในประวัติศาสตร์
กระแสหลัก กล่าวคือ พระองค์ทรงมีพระ
มหากษัตริย์คุณต่อสยามอย่างใหญ่หลวงที่
ทรงนำพาประเทศให้พ้นภัยจักรวรรดินิยม
ตะวันตก ทำให้สยามสามารถรักษาเอกราช
ไว้ได้ แม้ว่าสยามจำต้องเสียดินแดนบาง
ส่วนไปในช่วง ร.ศ. 112 ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่อง
ที่คนไทยทุกยุค ทุกสมัย ทุกรุ่น ทุกวัยต้อง
จดจำและสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณอัน
หาที่สุดมิได้³³ เพราะทรงทำให้สยามมีตัว
ตนอยู่ในแผนที่โลกในฐานะประเทศเอกราช
ต่างกับรัฐเพื่อนบ้านอื่นๆ ที่ล้วนแล้วแต่ตก
เป็นอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก³⁴
โดยพระองค์ได้ทรงพัฒนาสยามให้พ้นจาก
การเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน โดยทรงปรับปรุง
ระบบสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง
วัฒนธรรมการแต่งกาย และมีความศิวิไลซ์

หวังของประชาธิปไตยอีกด้วย “พอท่านกลับมา
บ้านเมืองเราก็เห็นจะเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์
แบบกันเสียทีละกระมัง มีพระเจ้าอยู่หัวที่ท่าน
โตขึ้นในระบอบประชาธิปไตย มีรัฐสภาที่
ประชาชนเลือกตั้งทั้งสองสภา เห็นไหม ... มอง
ไปข้างหน้า แล้วรู้สึกว่าจะแจ่มใสทีเดียว” (สีฟ้า
2531, หน้า 613)

³³ เช่นในบทสนทนาตอนหนึ่งระหว่างเฟื่องฟ้า
และแมน “พี่แมนขา ... ทั้งอังกฤษ ฝรั่งเศส มหา
อำนาจอีกหลายชาติกำลังแย่งกันแสวงหา
อาณานิคมเมืองขึ้น ... เจ้าคุณตาเล่าให้ฟังว่า
ฝรั่งเศสส่งเรือรบบุกฝ่าปากน้ำเจ้าพระยาขึ้นมา
ทอดสมออยู่หน้าสถานทูตของเขา ที่ตำบลบาง
รัก เราสู้ป้องกันตัวเอง แต่ต้องเสียดินแดนบาง
ส่วน เช่น ศรีโสภณ เสียมราชู พระตะบองให้
ฝรั่งเศสไป ... เจ้าคุณตาน้ำตาไหลทุกครั้งทีเล่าให้
เฟื่องฟังว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวถึงกับประชวร แต่ด้วยพระมหากษัตริย์คุณ
อันหาที่สุดมิได้ของพระองค์ท่าน เราจึงไม่ตกเป็น
เมืองขึ้น เรื่องนี้จะต้องจดจำชั่วลูกหลานเหลนให้
ทราบถึงพระปรีชาสามารถตลอดไป ...” (โสภาค
สุวรรณ 2544, หน้า 350-351 เน้นโดยผู้วิจัย)

³⁴ ... สยามยุคนี้ได้มีรูปร่างชัดเจนบนแผนที่โลกมี
เส้นขอบเขตแยกอย่างแจ่มแจ้ง และมีสีสันไม่
เหมือนกับพม่าและมลายูซึ่งเป็นเมืองขึ้นของ

ทัดเทียมชาวตะวันตก³⁵ นอกจากนั้นแล้ว ยังทรงเสียดสีความสุขส่วนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศเพื่อที่จะพิสูจน์ให้โลกที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ยุโรปได้ตระหนักว่าพระมหากษัตริย์แห่งสยามมีฐานะเท่าเทียมกับพระมหากษัตริย์ของโลกตะวันตก³⁶

น่าสนใจว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจจนถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นฉากในการดำเนินเรื่องไม่ได้ให้พระองค์มีบทบาทโดยตรง ดังเช่นพระมหากษัตริย์พระองค์อื่นๆ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องอื่นๆ เช่น อธิราชา—พระนเรศวรเจ้าแห่งเผ่าไทย สุริโยทัย เจ้าไล ตากสินมหาราช หรือ บุญบรรพ์ เป็นต้น เพราะฉากของเรื่องไม่ใช่กรุงเทพฯ แต่กลับใช้ฉากในรัฐท้องถิ่นแทน คือ แผ่นดินล้านนา และรวมไปถึงไทใหญ่เมืองต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น (นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ลำดับที่ 13-20) ท้องถิ่นอื่นที่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาใช้เป็นฉากคือ ชลบุรี ใน ในวาระวัน และนราธิวาส ใน เมืองแม่ น่าคิดว่า 'สาร' ที่ส่งผ่านฉากท้องถิ่นโดยเฉพาะล้านนาและไทใหญ่นั้นคือภาพสะท้อนของความสำเร็จของสยามในการ 'ปฏิรูป' บ้านเมือง ทำให้สยามสามารถขยายเขตแดนไปจนถึงพื้นที่นั้นๆ และในเวลาเดียวกันก็กำลังจะบอกว่าการยอมเข้าร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสยามนับว่าเป็นความชาญฉลาด และเป็น การตัดสินใจที่ถูกต้องของผู้นำรัฐท้องถิ่น เพราะเมื่อได้ผนวกเป็นผืนแผ่นดินเดียวกับสยาม³⁷ และได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของพระบรมโพธิสมภาร ของกษัตริย์แห่งสยามแล้ว ต่างก็รอดจากการตกเป็นเมืองขึ้นของเจ้าอาณานิคมตะวันตกด้วยกันทั้งสิ้น ต่างจากรัฐเพื่อนบ้านอื่นๆ โดยเฉพาะไทใหญ่เมือง

อังกฤษ และไม่เหมือนอินโดจีน ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส ... ' (นราวดี 2542, หน้า 374-375)
³⁵ 'แปดปีผ่านพ้นไปรวดเร็วเหมือนสายลมแปดวูบที่พัดผ่าน ... ภายใต้การปกครองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นอกจากจะทรงเลิกทาสแล้ว พระองค์ยังทรงประกาศให้ประชาชนเลิกหมอบเวลาเข้าเฝ้า พร้อมทั้งทรงชักชวนให้ทุกคนแต่งกายอย่างคิวิไลซ์มากขึ้น โดยให้ฝ่ายชายสวมเสื้อนอกสีขาว คอสูง กัดกระดุมห้าเม็ดตามแบบแพ็ตเตินที่เรียกว่า 'ราช' และเสื้อเชิ้ตต่อมาได้เรียกกันว่า 'ราชปะแตน' และให้หญิงผ้าสีฟ้าโดยเอาชายผ้าสอดเข้าที่เอว ด้านหลังเหมือนการสวม 'dhoti' ของคนอินเดีย ซึ่งต่อมาคนสยามเรียกว่า 'นุ่งโจง' หรือ 'โจงกระเบน' ทรงแนะนำให้ชายไทยเลิกไว้ผมสั้นเกรียนแต่ให้ไว้ยาวกว่านั้นและตัดในทรงเดียวกันกับพวกชายผิวขาว คือด้านข้างและด้านหลังไล่ขึ้นไปไม่สูงนัก สำหรับสตรีนั้นก็นุ่งโจงเช่นเดียวกันและเริ่มสวมเสื้อครึ่งท่อน ... สังคมไทยทั้งในกรุงและตามหัวเมือง จึงเต็มไปด้วยความคึกคักและสดใสกับแฟชั่นใหม่ ... นอกจากนี้ ถนนหนทาง สะพานหลายแห่ง ที่ทำการไปรษณีย์ และโทรเลขกับรถไฟก็ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในสยามประเทศ' (นราวดี 2542, หน้า 86)

³⁶ บุหงารำไป เสนอภาพนี้ผ่านบทสนทนา ระหว่างหนุ่มนักข่าวและเฟื่องฟ้า 'ถือเป็นบุญมหาศาลของเมืองไทยด้วยค่ะ ที่สมเด็จพระปิยมหาราชได้เสด็จขึ้นครองราชย์ ... เดชะพระบารมีปกเกล้า ทรงพระกรุณาชักจูงประชาชนด้วยอุบายอันสุขุม เราจึงเจริญก้าวหน้าแล้วยังทรงเสียดสีความสุขสะดวกสบายเสด็จพระราชดำเนินไปเจริญพระราชไมตรีกับประเทศมหาอำนาจในโลกให้รู้ทั่วกันว่าพระมหากษัตริย์ไทยนั้นไม่ใช่จะป่าเถื่อน ทรงมีพระราชดำรัสภาษาอังกฤษไม่ต้องทรงใช้ล่ามเลย ... เราต้อนรับราชอาคันตุกะเจ้านายยุโรปที่เสด็จมาเมืองไทย เพื่อแสดงความ 'เสมอภาค' ของชาติบ้านเมือง' (โสภาค สุวรรณ 2544, หน้า 385-386 เน้นโดยผู้วิจัย)

³⁷ ทั้งนี้ นวนิยายไม่ได้กล่าวว่ารัฐท้องถิ่นเหล่านี้เป็นเมืองขึ้นของสยาม หากแต่เป็นการ 'ผนวก'

ต่าง ๆ ที่ต้องสิ้นหวังกับความฝันที่จะได้ขึ้น
ชมเอกราชครั้งแล้วครั้งเล่า

โครงเรื่องแบบราชาชาตินิยมในรัชสมัย
ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
อยู่หัวที่สะท้อนจากนวนิยายอิงประวัติ-
ศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ จนถึงรัฐ-
ประหาร พ.ศ. 2549 ที่ใช้ท้องถิ่นเป็นฉาก
ลักษณะของโครงเรื่องแบบราชาชาตินิยม
ที่เกี่ยวกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าอยู่หัวสะท้อนจากนวนิยายอิง
ประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจจนถึง
รัฐประหารปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้ท้องถิ่นเป็น
ฉากประการแรกคือ ภาพที่สะท้อนให้เห็นว่า
พระมหากษัตริย์สยามทรงพระปรีชาสามารถ
ทรงรู้เท่าทันต่อโลกภายนอก รู้เท่าทันเล่ห์
เพทุบายของเจ้าอาณานิคมตะวันตก³⁸ และ
ทรงตระหนักดีว่าไม่มีทางที่จะระงับการ
เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคตข้าง
หน้าไม่ไกล อีกทั้งทรงทราบดีว่าทางเดียว
ที่สยามและดินแดนแถบนี้จะพ้นภัยตะวันตก
ได้ก็คือ การรวมกันเป็นรัฐใหญ่เพื่อที่จะมี
อำนาจในการต่อรอง ซึ่งต่างกับเจ้าเมืองของ
รัฐท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลศูนย์กลาง ซึ่งแม้ว่า
จะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
รอบ ๆ ตัว แต่ก็เพียงแค่เพียงการตระหนักถึง
มิใช่การรู้เท่าทัน³⁹ เป็นที่น่าสังเกตว่าในนว
นิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเล่มในช่วงนี้
สะท้อนให้เห็นว่าภัยที่ทำให้ท้องถิ่นคือ
ลัทธิล่าอาณานิคม คือภัยจากตะวันตก ซึ่งต่าง
จากการมองสยาม (จะกล่าวถึงข้างหน้า)
เมื่อเจ้าท้องถิ่นไม่สามารถตามทันโลกภาย
นอกได้ และทราบว่าไม่สามารถหยุดยั้ง
การเปลี่ยนแปลงที่มาจากโลกข้างนอกได้
นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เช่นเรื่องเวียง
แว่นฟ้า หนึ่งในฟ้าดินเดียว และขุนหอคำ ได้
สร้างให้เจ้าเมืองท้องถิ่นตระหนักว่าทางรอด

ทางเดียวที่มีอยู่คือการรวมกับสยาม เพราะ
เชื่อมั่นในพระปรีชาสามารถของพระมหา
กษัตริย์สยามว่าจะทรงสามารถนำ 'เรา' ให้
พ้นภัยได้ (ดูข้างหน้าในลักษณะโครงเรื่อง
แบบราชาชาตินิยมประการที่สองและสาม)
ในขณะที่ รากนครา⁴⁰ มีตัวละครที่เป็นสื่อ
กลางระหว่างศูนย์กลางที่รู้เท่าทันตะวันตก

ดินแดนเข้าด้วยกันเพื่อสู้กับศึกภายนอก

³⁸ นวนิยายหลายเรื่องกล่าวถึงการรู้เท่าทันโลก
ภายนอกของพระมหากษัตริย์สยาม และเจ้านาย
ขุนนาง ทำให้ชาวตะวันตกเกรงใจ ไม่กล้าดูถูก
หรือเหยียดหยามคนไทย เช่น ใน บุรพา ที่ร้อย
เอกนอกชกริ่งเกรงพระยาศรีสุริยวงศ์ (ว. วินิจ
ฉัญกุล 2546, หน้า 215-217) หรือใน รากนครา
ที่แบร์กิ้นไม่กล้าเหยียดเจ้าศุขวงศ์ว่าเป็น 'คน
เถื่อน' (ปิยะพร ศักดิ์เกษม 2550, หน้า 15-16)

³⁹ "สิ่งใหม่ ๆ เกิดขึ้นหลายอย่างนอกเชียงใหม่ และ
เหตุการณ์นอกสยามก็ไม่เคยหยุดนิ่ง" (ปิยะพร
ศักดิ์เกษม 2550, หน้า 73) และ "ทุกเขตคามนาม
ล้านนา มิว่าตะวันออก ตะวันตก เหนือและใต้
เต็มไปด้วยเงาตะมึนของเงื่อมมืมหาอำนาจ ด้าน
ตะวันออกนั้นแล้ว ฝรั่งเศสก็กำลังกลืนอินโดจีน
จนครอบครองบางส่วนของพม่าได้สำเร็จ แล
รุกคืบสืบไป แม้กระทั่งชายแดนใกล้ ๆ อันได้แก่
เชียงตุง เลยไปถึงอาณาจักรไตใหญ่ ก็ยากจักหา
ที่ใดสงบสุข การรุกรานใกล้เข้ามาทุกขณะ"
(ภฤชณา อโศกสิน 2548 ข, หน้า 540-541)

⁴⁰ ใน รากนครา ผู้นำของหัวเมืองในล้านนาแตก
ออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายของเจ้าศุขวงศ์ ที่พร้อม
จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงรอบข้าง
โลกทัศน์ที่กว้างไกลของเจ้าศุขวงศ์มาจากการ
ที่เคยถูกส่งไปอยู่ในราชสำนักที่บางกอกตั้งแต่
เด็ก และเป็นคนรุ่นแรก ๆ ที่ได้รับการศึกษาแบบ
ตะวันตกจากสิงคโปร์ ฝ่ายนี้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลง
เพื่อความอยู่รอดมีทางเดียว คือการ
รวมกับสยามเพื่อให้มีพลังในการต่อรองกับพวก
ตะวันตกได้มากขึ้น อีกฝ่ายหนึ่งคือเจ้าหน่อเมือง
แห่งเมืองเชียงใหม่ ซึ่งยังคงยึดมั่นอยู่กับประเพณี

และรัฐท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลออกไป และยังคงชนบทแบบรัฐจารีตคือ เชื้อวงศ์ของเจ้าเมืองรัฐท้องถิ่นที่เข้ามาได้รับการอบรม และขัดเกลาจากราชสำนักสยาม และได้รับการศึกษาแบบตะวันตกที่สิงคโปร์พร้อมกับเจ้านายพระองค์เล็ก ๆ ของสยามอีกหลายพระองค์ อย่างเจ้าศุขวงศ์ ผู้ที่ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างโลกทั้งสองเป็นอย่างดี และเข้าใจดีว่ารัฐพื้นเมืองจำต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงจากข้างนอกทรงพลังและอำนาจเกินกว่ารัฐพื้นเมืองจะต้านทานไว้ด้วยการยืนหยัดอยู่ในโลกจารีตแบบเดิม เพราะถึงแม้จะพยายามหลบหลีก ก็ไม่สามารถรอดพ้นไปได้⁴¹ เมื่อเป็นเช่นนั้นทางออกทางเดียว คือการกำหนดทางให้ตัวเองเดิน และทางนั้นก็คือการรวมกับสยาม เพราะประสบการณ์ที่ได้จากราชสำนักสยาม ทำให้เจ้าศุขวงศ์มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในพระอัจฉริยภาพอันกว้างไกลและล้าลึกของพระมหากษัตริย์สยามว่าจะทรงสามารถประคับประคองและแก้ไขวิกฤตการณ์นี้ได้

ลักษณะของโครงเรื่องแบบราชาชาตินิยมที่เกี่ยวกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว สะท้อนจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ จนถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้ท้องถิ่นเป็นฉากประการที่สองคือ การมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์สยาม และเจ้าหลวงรวมถึงราชวงศ์ของล้านนาเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น⁴² ทั้งนี้ความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงที่เจ้าหลวง หรือพระญาติพระวงศ์บางพระองค์ทรงรัก เทิดทูน ยำเกรง เชื่อมั่นในพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์สยามว่าจะสามารถนำพา “เราทั้งหมด” ให้รอดพ้นจากภัยจักรวรรดินิยมได้ เช่น การ

กำหนดให้ยอมรับพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์สยามเกิดจากผู้นำท้องถิ่น (ดูกรณีของเจ้าศุขวงศ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว)⁴³

และคำสอนของบรรพบุรุษ เนื่องจากโลกของเขาไม่เคยเกินเลยไปกว่าเชียงใหม่ เจ้าหน่อเมืองต่อต้านชาวตะวันตกและการเปลี่ยนแปลง ทุกรูปแบบ และดำเนินนโยบายการเมืองระหว่างรัฐตามแบบจารีต ผู้ที่บอกว่าฝ่ายใดถูกคือเจ้ามั่นเมือง น้องสาวของเจ้าหน่อเมืองที่แต่งงานกับเจ้าศุขวงศ์ ท้ายสุดเจ้าหน่อเมืองก็พ่ายแพ้แก่ความเปลี่ยนแปลง เพราะไม่สามารถปรับตัวให้ทันหรือเข้ากับความเปลี่ยนแปลงได้

รากนครา นับเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากเล่มหนึ่ง เพราะตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2540-2541 ซึ่งไทยกำลังประสบวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลให้สังคมไทยต้องกลับมาตั้งคำถามเรื่องทิศทางของการอยู่ให้รอดท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ รากนครายังได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติปี 2541

⁴¹ ‘เจ้าน้อยคิดถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่แถบนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญหน้าแต่แบบไหน ศุขวงศ์ รู้ดีว่าโลกเปลี่ยนไปจนไม่มีใครสามารถปิดกั้นมันเอาไว้เพื่อประโยชน์เฉพาะ ‘คนใน’ ได้อีกแล้ว ผู้ที่ ‘รอ’ เพื่อ ‘รุก’ เข้ามานั้นมีพลังและอำนาจเกินด้านทาน ... มีมากจนกระทั่งแม้แต่สยามเองก็ยังคงเจรจาแล้วมีทำที่ว่าจะยอมโอนอ่อนในหลายๆ เรื่อง ... เขาเองก็ต้อง ‘ล่อ’ และ ‘ชน’ เพื่อความอยู่รอดเช่นกัน! ...’ (ปิยะพร ศักดิ์เกษม 2550, หน้า 14)

⁴² น่าสนใจว่าภาพของการชื่นชมพระมหากษัตริย์จากเมืองใต้ (บางกอก) ไม่ปรากฏใน เจ้าจันทร์ผมหอม ของ มาลา คำจันทร์ แต่กลับเป็นภาพเชิงลบในฐานะผู้รุกราน ผู้ยึดครอง และผู้ทำลายความมั่งคั่งความสงบสุขของล้านนา (มาลา คำจันทร์ 2550, หน้า 9 และ 72-75)

⁴³ หรือการที่ให้เจ้าหลวงเชียงใหม่รักและเกรงพระทัยรัชกาลที่ 4.

ลักษณะของโครงเรื่องแบบราชาชาตินิยมที่เกี่ยวกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวสะท้อนจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ จนถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้ท้องถิ่นเป็นฉากประการที่สามคือ พระมหากษัตริย์แห่งสยามคือผู้ปกครองในอุดมคติของรัฐเล็ก รัฐน้อยในแถบนี้ ทั้งเจ้านายล้านนาและเจ้าไทใหญ่อยากที่จะเข้ามารวมกับสยามมากกว่าขึ้นกับพม่าหรืออังกฤษ เพราะสยามเป็น 'เมืองแม่' ที่ดี 'เมืองขึ้น' เลยมีความสุขกายสบายใจ ไม่รู้สึกว่าจะโดนถูกบังคับข่มเหง ทุกคนใช้ชีวิตอย่างร่มเย็นเป็นสุขภายใต้ร่มพระบารมีของพระมหากษัตริย์สยาม ดังที่ หนึ่งในฟ้าดินเดียว เสนอว่าแม้ว่าล้านนา และไทใหญ่จะอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างกันนัก⁴⁴ หากล้านนาภายใต้สยามนั้นอยู่ดีมีสุขกว่าไทใหญ่ภายใต้พม่า ที่เหมือนกับอยู่ในขุมนรก ไทใหญ่เองถ้าเลือกได้ก็อยากที่จะเป็นเมืองขึ้นสยามมากกว่า⁴⁵ เจ้าหลวงเชียงใหม่ในเรื่อง *เวียงแ่วนฟ้า* ก็ทรงยอมรับว่าถึงอย่างไรก็ตามล้านนาก็ไม่สามารถที่จะยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง จำต้องพึ่งชาติที่ใหญ่กว่าเมื่อพม่าโดนอังกฤษรุก และล้านนาหมดที่พึ่ง จึงนับว่าเป็นโอกาสอันดีของล้านนาที่จะเข้ามาสวามิภักดิ์กับพระมหากษัตริย์สยาม เพราะพระมหากษัตริย์สยาม ไม่เคยกดขี่ข่มเหงล้านนาแต่อย่างใด และให้อิสระพอควรในการปกครองตัวเอง และเมื่อส่งเครื่องราชบรรณาการไปก็ได้รับของพระราชทานกลับทุกครั้ง⁴⁶

ลักษณะของโครงเรื่องแบบราชาชาตินิยมที่เกี่ยวกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวสะท้อนจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจจนถึงรัฐประหารปี พ.ศ. 2549 ที่ใช้ท้องถิ่นเป็นฉากประการที่สี่คือ พระมหากษัตริย์สยาม

เป็นแบบอย่างสำหรับเหล่าเจ้านายของเมืองใหญ่อยู่ในดินแดนแถบนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ทรงทศพิศราชธรรม และยังทรงเชี่ยวชาญวิเทโศบายการต่างประเทศ ทรงทราบว่าควรจะผ่อนหนักผ่อนเบาอย่างไร และเมื่อใด ทรงเตรียมการรับมือทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยส่งพระราชโอรสไปศึกษาในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เพื่อให้ได้เห็นวิทยาการใหม่ ๆ และนำประสบการณ์ที่ได้

⁴⁴ "ล้านนากับเวียงนายแม่ใหญ่เล็กผิดกัน หากฐานะยามนี้ มิผิดกันสักเท่าใด" (กฤษณา อโศกสิน 2548 ข, หน้า 176)

⁴⁵ ใน *หนึ่งในฟ้าดินเดียว* เจ้าม่อนฟ้าบอกกับบัวบุรีว่า "โฮ้ย ... ไตโยนสบายนัก เทียบกะไตใหญ่ บ่ได้เลย ... ไตใหญ่ซุกเข็ญลำเค็ญแต่ บ่ได้มุ่ได้เกิดมานานแล้ว" (กฤษณา อโศกสิน 2548 ข, หน้า 553, 487-488 และ กฤษณา อโศกสิน 2547ข, หน้า 40)

⁴⁶ 'การเดินทางคราวนี้ต้องนำเครื่องราชบรรณาการไปพร้อมกัน ... หากสยามก็ไม่ได้เอาเปรียบประเทศราชแต่อย่างใด ทุกคราวที่เชียงใหม่ลำพูน ละคร แพร่ น่าน ส่งเครื่องราชบรรณาการไปถวายพระมหากษัตริย์เจ้าที่กรุงเทพฯ เมืองประเทศราชก็จักได้รับสิ่งของตอบแทนกลับมา มิได้วัน เจ้าหลวงไม่ทรงชิงชังสยาม ทรงยอมรับความเป็นประเทศราชสืบต่อจากบรรพบุรุษโดยดุษณี ทรงตระหนักว่าล้านนามีอายุยืนได้โดยลำพัง หากไม่เป็นเมืองขึ้นของสยาม ก็จักต้องเป็นเมืองขึ้นของพม่า ... และรัฐบาลกลางกรุงเทพฯ ก็มีได้เข้ามาก้าวก่ายเกินขอบเขตแต่อย่างใด ยังคงให้อิสระในการปกครองตนเองพอสมควร...' (กฤษณา อโศกสิน 2547ข, หน้า 113-114 เน้นโดยผู้วิจัย) ดูเพิ่มเติมใน กীরติ ชนา 2543, หน้า 215, กฤษณา อโศกสิน 2548ข, หน้า 557, กฤษณา อโศกสิน 2547ก, หน้า 338 และ ปิยะพรศักดิ์เกษม 2550, หน้า 24.

มาใช้พัฒนาบ้านเมือง ดังนั้นพระมหากษัตริย์สยามจึงทรงสามารถนำพาสยามพ้นจากภัยจักรวรรดินิยมได้ ทั้งนี้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่องได้เปรียบเทียบพระมหากษัตริย์สยามกับทั้งพระมหากษัตริย์พม่า และเจ้าฟ้าของไทยใหญ่ ในกรณีของพระมหากษัตริย์พม่านั้นนอกจากจะไม่ฉลาดด้านการเมืองระหว่างประเทศซึ่งทำให้ต้องตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษแล้วยังขาดทศพิธราชธรรม ดังนั้นเมื่อเกิดศึกพวกชาวเมืองจึงพากันละเลยที่จะปกป้องบ้านเมือง⁴⁷ ส่วนกรณีของเจ้าฟ้าไทใหญ่ที่ไม่สามารถกู้เอกราชได้นั้นเป็นเพราะแตกความสามัคคี ต่างคนก็ต่างมุ่งหวังที่จะเป็นใหญ่ ไม่มีใครคิดถึงประโยชน์ที่จะให้แก่บ้านเมืองและประชาชนอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นจึงเกิดการรบพุ่งระหว่างกันเองอยู่เนืองๆ (กฤษณา อโศกสิน 2548ข, หน้า 578-579)⁴⁸ ภาพดังกล่าวยิ่งเสริมให้ภาพลักษณ์ของพระมหากษัตริย์สยามดูทรงศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นในฐานะที่ทรงเป็นผู้นำที่ดี ทรงมีราชธรรม ทรงมีพระราชภาระหน้าที่ที่มุ่งจะอวยประโยชน์สุขให้แก่บ้านเมือง และไพร่ฟ้าก่อนที่จะทรงคำนึงถึงพระองค์เอง จนทรงนำพาสยามให้พ้นจากภัยจักรวรรดินิยม

ส่วนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่องในวาระวัน และ เมืองแม่ ที่ใช้ท้องถิ่นเป็นฉากของเรื่องคือ ชลบุรีและนราธิวาสนั้น ด้วยความที่ตัวละครของทั้งสองเรื่องรู้สึกว่าคุณเป็นไทย ไม่ใช่เมืองขึ้น ดังนั้นเองทั้งสองเรื่องได้มองสถาบันพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่งของคนไทยทั้งปวง และตัวละครก็มองว่าคุณมีบุญที่ได้เกิดมาเป็นคนไทยภายใต้พระบรมโพธิสมภาร (ปิยะพร ศักดิ์เกษม 2549, หน้า 307-308, 482-483 และ 522-523)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน—แบบอย่างของเจ้าฟ้าไทใหญ่และกษัตริย์ในอินโดจีน

ช่วงโคลแมกซ์ของโครงเรื่องแบบราชาชาตินิยมอีกช่วงหนึ่งที่สะท้อนผ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจจน ถึง

⁴⁷ “เจ้าจงดูสยามเป็นเยี่ยงอย่าง เขารู้จักปรับปรุงประเทศและรู้จักดำเนินกุศโลบายทางการเมืองที่แยบคายผ่อนสั้นผ่อนยาวและรู้จักถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างอังกฤษและฝรั่งเศส ในภายหลอนยังสร้างสัมพันธไมตรีอันดีกับรัสเซีย สยามจึงคงความเป็นเอกราชมาได้เนิ่นนาน เจ้าลองผ่องกอบบ่นเมืองทั้งหลายที่อยู่รอบตัวเขาในเวลานี้ มีแต่สยามเท่านั้นที่รอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของหมู่ฝ้าหรั่งตั้งขอ แม้แต่หมู่ม่าน (พม่า) ซึ่งเป็นเจ้าอธิราชของเชียงตุงเขาและบ้านเมืองทั้งหลายในรัฐฉานนี้มาเมิน ยังบ่พั้นมืออังกฤษไปได้ เจ้าฟ้าว่อง (จักรพรรดิจีน) ผู้ยิ่งใหญ่ของหมู่ฮ้อ (ชาวจีน) ยังต้องศิโรราบพ่ายแพ้ครั้งแล้วครั้งเล่าในสงครามฝิ่น ถูกอังกฤษบีบบังคับต่าง ๆ นานา จนผู้คนและบ้านเมืองวุ่นวาย ย่อยยับพอจะดีเสี้ยง (เกือบจะหมด) เจ้านายม่าน (เจ้านายพม่า) ถูกไล่ออกจากหอคำต้องระเห่ร่อนออกจากบ้านเมืองของตัวเก่าไป ที่เป็นดังนี้เพราะเจ้าเมืองของทั้งเมืองม่าน และฮ่อนันบ่ตั้งอยู่ในทศพิชราชธรรม ... ผิดกับบ้านเมืองสยามที่รู้จักปรับตัวตามสถานการณ์ เจ้านายทั้งหลายที่เป็นโอรสของเจ้าเหนือหัวเมืองสยามต่างถูกส่งไปร่ำเรียนยังเมืองต่าง ๆ ในยุโรปทั้งสิ้น บ่ว่าอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และรัสเซีย ครั้นเรียนสำเร็จแล้วเจ้านายเหล่านี้ล้วนแต่ปีกลับมาช่วยทำนุบำรุงประเทศจนสยามก้าวหน้ายิ่งนัก (บุญวรรณ 2549, หน้า 178-180 เน้นโดยผู้วิจัย)

⁴⁸ ดูเพิ่มใน กฤษณา อโศกสิน 2548ข, หน้า 555 และ 621, กฤษณา อโศกสิน 2547ก หน้า 98-100, 272, 458-459, 684, 688 และ 740, กฤษณา อโศกสิน 2547ข, หน้า 367 และเขมชาติ 2550, หน้า 73.

รัฐประหารปี พ.ศ. 2549 คือ ช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน แม้ว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงรัชสมัยของพระองค์จะมีไม่มากนัก หากน่าสนใจว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงพระองค์ เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ชุดที่เกี่ยวกับสงครามกลางเมืองที่เกิดขึ้นกับประเทศเพื่อนบ้านรอบๆ ประเทศไทย ทั้งพม่า ไทใหญ่ เวียดนาม และกัมพูชา ได้แก่เรื่อง อิฐพระองค์ดำ จำหลักไว้ในแผ่นดิน บ่วงบรรจถรณ์ สัมพอหลวง และเกลียวไหมโยกรรม

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ชุดนี้แสดงให้เห็นว่า บ้านเมืองจะอยู่ดีมีสุขได้ ปัจจัยสำคัญที่สุดคือ การมีผู้นำที่ดี ทุ้มทะเลี่ยสละทำงานเพื่อชาติเพื่อส่วนรวมโดยไม่คิดแก่ยากแก่เหน็ดแก่เหนื่อย ดังนั้นในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ชุดนี้จึงมุ่งที่จะสะท้อนภาพ “บุญ” ของประเทศขึ้นอยู่กับ การมีผู้นำที่ดี และประชาชนของประเทศก็ต้องสั่งสมบุญมาในระดับหนึ่งจึงสามารถเกิดในพื้นที่แผ่นดินที่มีพระมหากษัตริย์ที่กอบประด้วยบุญญาบารมีเช่นกัน ดังนั้นภาพสะท้อนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน จึงเป็นภาพของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถ ที่ทรงมีพระราชปณิธานแน่วแน่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ข้าแผ่นดินทั้งปวงของพระองค์ ทรงเป็นหลักชัยของคนทั้งประเทศ และทรงนำประเทศผ่านพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ทั้งๆ ที่เพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา ลาว และเวียดนาม แม้ว่าจะเคยมีระบอบพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกับไทย หากเป็นเพราะสถาบันพระมหากษัตริย์ของประเทศเพื่อนบ้านไม่มั่นคงแข็งแกร่งพอจะเป็นหลักให้กับคนในประเทศได้ ทำให้ไม่สามารถรักษาเอกราชของบ้านเมืองไว้ได้⁴⁹ หรือบ้างก็ไม่ร่วมมือกันอย่าง

จริงใจและจริงจังเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประเทศของตน คิดแต่จะหาประโยชน์ส่วนตน ขาดคุณลักษณะและคุณสมบัติทั้ง

⁴⁹ ใน ปีกแดง รุจน์ให้เหตุผลกับจอห์น โรเบิร์ตส์ เจ้าหน้าที่ชาวอเมริกันที่ร่วมประชุมในสงครามเกาหลีว่าเขาไม่เชื่อเรื่องปฏิภิกิริยาลูกโซ่ตามหลักโดมิโนของนักวิเคราะห์หืออเมริกาที่คิดว่า เมื่อจีนเป็นคอมมิวนิสต์ อินโดจีน มลายู และออสเตรเลียก็จะกลายเป็นคอมมิวนิสต์เป็นทอดๆ ไป เพราะแต่ละประเทศมีตัวแปรเฉพาะ และจุดอ่อนในการวิเคราะห์กรณีของไทย คือการไม่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของประเทศ คือ ศาสนาพุทธ สถาบันพระมหากษัตริย์ และวิถีชีวิตแบบไทยๆ (ดู วินทร์ เลียววาริณ 2545, หน้า 311-312)

ใน *เกลียวไหมโยกรรม* คมกริชบอกภรรยาว่าแม้คอมมิวนิสต์จะยึดประเทศลาวได้ แต่จะไม่มีวันยึดประเทศไทยได้เป็นอันขาด นอกจากบุคลิกลักษณะของคนไทยที่ไม่ยอมตกอยู่ใต้บังคับใคร และพร้อมจะร่วมมือร่วมใจกันปกป้องประเทศชาติในยามบ้านเมืองมีศึก แม้ว่าในยามสงบจะทะเลาะกันเองก็ตาม คนไทยยังมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้คนไทยยอมตายเพื่อปกป้องชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ของตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ลาวไม่มี (ดู เขมชาติ 2549, หน้า 314-315)

ใน *จำหลักไว้ในแผ่นดิน* ดร. แอนน์ และ มณฑาทองคุยกันว่าสันติภาพในอินโดจีนคงเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต่างก็มีอุดมการณ์รักชาติที่ต่างกัน ที่สำคัญอุดมการณ์ดังกล่าวไม่ได้วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง เนื่องจากมนุษย์นั้นมีกิเลสต่างๆ กันไป การที่คอมมิวนิสต์จะบังคับให้คนเสมอภาคกันนั้นย่อมเป็นไปไม่ได้ ... ความเสมอภาคที่เกิดจากการถูกบังคับย่อมอยู่ไม่นาน อีกประการหนึ่ง ในระบอบคอมมิวนิสต์เองก็ยังมีอภิสิทธิ์ชน ซึ่งมาแทนสถาบันกษัตริย์ ... หน้าซ้ายยังเป็นระบอบกษัตริย์ที่อาจเร็วยิ่งกว่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์” (กฤษณา อโศกสิน 2550, หน้า 254-255)

ปวงในฐานะผู้นำที่ดี ซึ่งต่างจากพระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของสยามที่ทรงงานหนัก ทรงเหน็ดเหนื่อย เสียสละอดทน และอดกลั้น เพื่อกอบกู้และธำรงความเป็นเอกราชไว้ให้ไพร่บ้านพลเมือง⁵⁰ และนั่นทำให้ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านอิจฉาคนไทย อิจฉาที่พระบุญญาบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม เป็นต้นว่า ชาวไทใหญ่อยากที่จะมีชีวิตเหมือนคนไทยฝั่งตรงข้ามที่ใช้ชีวิตได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข⁵¹ และถ้าเลือกได้พลเมืองของประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องทนกรำศึกสงครามมานับทศวรรษ ก็คงอยากให้ประเทศของตนเป็นอย่างประเทศไทยที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย และมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์พระประมุข⁵²

บทส่งท้าย

ตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 จนถึงรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่มีสถานการณ์ต่างๆ รุมล้อมสังคมไทยและเป็นระยะเวลาที่คนในสังคมไทยรู้สึกว้าวุ่นใจกำลังเผชิญหน้ากับวิกฤตนาฏาประการที่เกิดขึ้นกับสถาบันหลักๆ ของสังคม ในสถานการณ์ดังกล่าวความเป็นไทยได้กลายมาเป็นกระแสนิยมระดับชาติผ่านทางหลายช่องทาง ความเป็นไทยในทศวรรษที่ผ่านมาเป็นเรื่องของภาคภูมิใจในความเป็นชาติที่ยั่งยืนมานานกว่าเจ็ดร้อยปีเป็นความเป็นไทยที่สามารถปรับเปลี่ยน ปรับปรน และเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับกระแสต่างๆ ที่ไหลบ่าเข้ามาได้ทุกครั้งและทุกสถานะ จนทำให้ไทยเป็นเพียงชาติเดียวในภูมิภาคแห่งนี้ที่ยังคงรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ได้ ทั้งนี้ความเป็นชาติ ความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติได้ถูกร้อยโยงอย่างแนบแน่นไว้กับพระมหากษัตริย์คุณ พระปรีชาสามารถ

⁵⁰ “สัญญาของเจ้าเสือขวัญฟ้ากับเจ้าสามหลวงฟ้าสองคนพี่น้อง แว่นแคว้นไทเดิมแตกฉานชานเขินคุ่มกันไม่ติด ต่างคนต่างอยู่ต่างตั้งตัวเป็นใหญ่ส่วนใครส่วนมัน ... บางครั้งบางครั้งรวมกันได้บ้าง แต่รวมกันหลวมๆ ชาดเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่ที่จะรวมแผ่นดินไว้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่เหมือนโยเดีย ... อยู่ชยาโยตะหล่าจึงกลายมาเป็นกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา สืบมาเป็นรัตนโกสินทร์ ... เจ้าเมืองเผ่าถอนหายใจยาว มองไปยังข้างฝาเรือนที่ประดิษฐานหิ้งพระพุทธรูปใต้ต่ำกว่าหิ้งลงมาเล็กน้อยเป็นพระบรมฉายาลักษณ์สั้นเกล้าสั้นกระหม่อมทั้งสองพระองค์ ชายชรายกมือขึ้นจบเหนือหัว มิได้อิฉาบุญท่านเลย ... ไม่ง่ายเลยที่ใครสักคนจะได้รับความเลื่อมใสศรัทธาจากผู้คนหลายสิบล้าน พระองค์ท่านเหนื่อยยากแค่ไหน ตรากตรำแค่ไหน เสียสละอดทนอดกลั้นแค่ไหนไม่ใช่เจ้าด้วยกันยากที่ใครจะรู้” (เขมชาติ 2550, หน้า 74-75 เน้นโดยผู้วิจัย)

⁵¹ “เมื่อไหร่หนอ ลูกหลานคนไทยจะได้มีแผ่นดินอยู่เย็นเหมือนไทยเมืองน้อง แผ่นดินไทพืร้อนเดือดเหมือนเดินยาไฟ ไม่มีเวลาอยู่เย็น ไม่มีเวลาคิดอ่านป้องกันบ้านห่มเมือง ... เมื่อใดหนอ ไทยใหญ่ทั้งหลายจะมีบุญอย่างไทยน้อย โยตะหล่า มีเจ้าฟ้าตน บุญปกหัวค้อมเกล้า ได้กินอิมนอนเต็ม ได้อยู่เย็นเป็นสุข” (เขมชาติ 2550, หน้า 75)

หรือตอนที่แม่เผ่าสายคำแม่ยายของคำหม่องคำนึงถึงสงครามที่จะมาถึง และคำนึงถึงไทยอีกฟากแม่น้ำว่าช่างมีบุญเหลือเกิน “แม่เผ่าสายคำนึงถึงผัว นางเสียผัวในศึกเมื่อสิบปีก่อน ... เมื่อไหร่แผ่นดินจะเย็นไฟฟ้าหน้าเหลืองจะได้ อยู่สงบสุข เอ็ดไรเอ็ดนา ... ไทเมืองหางต้องข้ามน้ำทางไปอีกฟากโน้น เขาว่าเป็นเมืองไทย ไฟสงครามลามไปไม่ถึง ไทยฟากโน้นมีบุญแท้หนอ ... เขาวาร่วมฟ้าพระบารมีปกหัวห่มเกล้าเขา” (หน้า 224 เน้นโดยผู้วิจัย) ดูเพิ่มเติมใน กฤษณา อโศกสิน 2550, หน้า 27 และ 193

⁵² “...ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเหมือนเมืองไทย ... ไม่ต้องการเป็นคอมมิวนิสต์เด็ดขาด” (กฤษณา อโศกสิน 2550, หน้า 330)

“ ... ทั้งนี้ความเป็นชาติ ความเป็นไทย และความเป็นเอกราช ของชาติได้ถูกร้อยโยงอย่างแนบแน่นไว้กับพระมหากษัตริย์คุณ พระปรีชาสามารถ และพระวิริยะอุตสาหะของพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ทรงปกป้องเอกราชของชาติไว้เพื่อคนไทยและลูกหลานในอนาคต จึงไม่เป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด ถ้านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ช่วงตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 จนถึงรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 จะให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งแม้ว่าเนื้อเรื่องหลักจะเป็นเรื่องของสามัญชน หรือแม้แต่เป็นเรื่องของสงครามที่อยู่นอกเขตแดนไทย หากโดยทางใดทางหนึ่งนักเขียนจะต้องโยงเรื่องราวของสามัญชนและสงครามให้สัมพันธ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อตอบสนองต่อความเป็นไทยกระแสหลักนี้เช่นกัน ... ”

และพระวิริยะอุตสาหะของพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ทรงปกป้องเอกราชของชาติไว้เพื่อคนไทยและลูกหลานในอนาคต จึงไม่เป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด ถ้านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ช่วงตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 จนถึงรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 จะให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งแม้ว่าเนื้อเรื่องหลักจะเป็นเรื่องของสามัญชน หรือแม้แต่เป็นเรื่องของสงครามที่อยู่นอกเขตแดนไทย หากโดยทางใดทางหนึ่งนักเขียนจะต้องโยงเรื่องราวของสามัญชนและสงครามให้สัมพันธ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์จะตอบสนองต่อความเป็นไทยกระแสหลักนี้เช่นกัน

ในขณะที่สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประกอบที่ ‘ขาดไม่ได้’ ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แต่ก็พบความต่างกันในเรื่องรายละเอียดที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เหล่านี้ เป็นต้นว่า ใน รากนครา เชื่อว่า

ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่ชาติจะอยู่รอดและดำรงความเป็นชาติเอกราชได้อย่างสง่างามคือ การตั้งรับอย่างมีสติ ซึ่งเรื่องนี้ได้รับการยืนยัน ตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง ทั้งนี้ รากนครา ได้ใช้ตัวอย่างเมืองในล้านนาที่รอดพ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้น เพราะพยายามปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันสมัยทันเกมเจ้าอาณานิคมตะวันตก และผนวกตัวเองเข้ากับสยาม เพื่อให้สามารถมีอำนาจต่อรองได้มากกว่า ในขณะที่เมืองที่ยังคงยึดระบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐแบบจารีตนั้น ท้ายสุดก็ต้องเสียเมือง และเสียทุกสิ่งทุกอย่าง

หรือความแตกต่างทางความคิดเรื่อง ของระบอบประชาธิปไตยสำหรับสังคมไทย ท่ามกลางนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจนกระทั่งรัฐประหาร 2549 ที่กล่าวถึงประชาธิปไตยในสังคมไทย ซึ่งโดยมากมักจะเป็นภาพลบ เช่นบอกว่า เป็นเพราะการปฏิบัติที่ชิงสุก

ก่อนห้าม ด้วยความไม่พร้อม และความ
ต้องการครองอำนาจทำให้เกิด “การเมือง” ใน
สังคมไทย ทำให้การเมืองไทยเต็มไปด้วย
ความต่ำช้า คอร์รัปชัน ประจบสอพลอ เพื่อ
ให้ได้อำนาจ หรือสะท้อนว่าประชาธิปไตย
เป็นระบอบการปกครองที่ดี แต่ต้องเป็น
ประชาธิปไตยที่แท้จริงเท่านั้น เพราะประชา
ธิปไตยในสังคมไทยยังไม่ใช่ประชาธิปไตย
ที่แท้จริง เรื่อง เมืองแม่ นับว่ามีลักษณะ
โดดเด่นจากนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เรื่อง
อื่นๆ เนื่องจากให้ความสำคัญทั้งต่อสถาบัน
กษัตริย์และต่อระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่
การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา
โดยภาพของพัฒนาการของระบอบประชา
ธิปไตยในสังคมไทยนั้นเป็นภาพบวก ไม่ต่าง
จากภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์

หรือรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการ
ขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคนี้
มักจะนำเสนอในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์
ในภาพลบ เช่น เป็นสาเหตุให้ราชวงศ์กษัตริย์
ในหลายประเทศที่ไม่แข็งแกร่ง จำต้องถูก
ลบล้างอำนาจ หาก ปีกแดง สะท้อนภาพว่า
เป็นเรื่องของการคิดต่าง และไม่จำเป็นว่า
การคิดต่างกัน จะอยู่ด้วยกันไม่ได้เสมอไป
และเชื่อว่าไม่มีลัทธิไหนที่มีความสมบูรณ์ไป
ทั้งหมดขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายตัวที่ประเทศ
นั้นมี และเชื่อว่าทุกลัทธิต่างก็เป็นไปตาม
พุทธภาวะคือ ต้องเปลี่ยนแปลง การสะท้อน
ภาพดังกล่าว จึงเท่ากับว่าไม่จำเป็นว่าคอม
มิวนิสต์ต้องเลว หรือประชาธิปไตยต้องดี
และไม่มีลัทธิการเมืองใดในโลกที่สามารถ
แก้ไขปัญหาคนในชาติได้ทุกอย่าง ปีกแดง
ยังเสนอต่อว่าความรักต่างหากที่อยู่เหนือลัทธิ
การเมือง หากปีกแดงก็ให้ภาพเช่นกันว่า
มีองค์ประกอบหลักสามประการที่ทำให้
ไทยไม่มีทางเป็นคอมมิวนิสต์ตามที่อเมริกา
คาดหมายไว้เพราะเชื่อทฤษฎีโดมิโน เป็นต้น

รายละเอียดที่ต่างกันของนวนิยายอิง
ประวัติศาสตร์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า นอก
เหนือจากสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็น
ที่เคารพศรัทธาสูงสุดในสังคมไทยแล้ว ยังมี
องค์ประกอบหลักอื่นๆ ที่นักเขียนเห็นว่า มี
ความสำคัญต่อความเป็นชาติ หรือมีความ
สำคัญต่อการสร้างและพัฒนาชาติให้แข็งแกร่ง
เพื่อสามารถยืนหยัดได้ท่ามกลางวิกฤต และ
สถานการณ์ในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่อง
ของระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับ
สังคมไทย และทิศทางของการพัฒนา
ประเทศซึ่งตอบสนองต่อวิกฤตทั้งสองช่วง
ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจ
จนถึงรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 อีกด้วย

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรกรุณารี่.

2549 ออกญา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ
บ้านวรรณกรรม.

กรรณิการ์ สาตรปรุง.

ธรรมวิทยาแห่งพลเมืองกับ “งานเขียนประวัติ
ศาสตร์” ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ช่วง
ทศวรรษ 2540 (ในโครงการเรื่อง วิกฤตความ
แตกแยกของธรรมวิทยาแห่งพลเมือง: การ
ศึกษาคำประกาศธรรมของประกาศกร่วม
สมัย’ ของ ศ. ดร. สมบัติ จันทรวงศ์ โดยได้รับ
ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.)).

กฤษฎณา อโศกสิน.

2547ก ขุนหอคำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.

2547ข เวียงแว่นฟ้า. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์
ครั้งที่ 3.

- 2548ก นางพญาหลวง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.
- 2548 ข หนึ่งฟ้าดินเดียว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- 2550 จำหลักไว้ในแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 4.
- กิริติ ชนา.
- 2543 บ่วงบรรจถรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรุณ.
- แก้วแก้ว.
- 2547 บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- เขมชาติ.
- 2549 เกลียวใหม่โยกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.
- 2550 อัฐพระองค์ดำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- คึกเดช กันตามระ.
- 2543 สุริโยทัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 2545ก ดำนารักศรีปราชญ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 2545ข ท้าวทองกีบม้า. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 2546 เซงสบู. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 2548 เจ้าไล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 3.
- 2550 ขุนดาบหนายเลือก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉลอง เจยาคม.
- 2548 รักร้อนบัลลังก์ราว ท้าวศรีสุดาจันทร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่มฟ้าสยาม.

ทมยันตี.

- 2546 อธิราชา—พระนเรศวรเจ้าของแผ่นดินไทย (เล่ม 1-2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- 2547ก กษัตริยา—แก้วกษัตริยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- 2547ข แก้วกัลยา—แห่งแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
- 2547ค เวียงกุมกาม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- 2547ง อติดา (เล่ม 1-2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6.
- 2549 คู่กรรม (ภาค 2) (เล่ม 1-2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- นราวดี.
- 2542 เมืองแม่. กรุงเทพฯ: บริษัทดับเบิลนายน์ พรินติ้ง จำกัด.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์.
- 2548 ประวัติศาสตร์ชาติปัญญาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- บุญวรรณ.
- 2549 แต่ปางบรรพ์. (เล่ม 1) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- ปองพล อติเรกสาร.
- 2545ก พ่อ (ภาค 1-2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 5.
- 2545ข ไจรัสลัดแห่งตระกูล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด.
- 2548 รัตนโกสินทร์ กำเนิดกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด.
- ปิยะพร ศักดิ์เกษม.
- 2549 ในวาระวัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อรุณ. พิมพ์ครั้งที่ 3.
- 2550 รากนครา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 7.

พงศกร

- 2545 เบื้องบรรพ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.
2548 สาวหลงยุค. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2.

มณีเมรกต.

- 2550 รอยรักรอยนิมิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฐานบุ๊คส์.

มาลา คำจันทร์.

- 2550 เจ้าจันทร์ผมหอม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย. พิมพ์ครั้งที่ 12.

ราชบัณฑิตยสถาน.

- 2545 พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ:ราชบัณฑิตยสถาน.

แร่เงาและบงกชเพชร

- 2548 ดากสินมหาราช. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้ากรุป.

วรรณวรรณ.

- 2546 ก้าวบดินทร์ (เล่ม 1-2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.

วราวุฒ มิลินทจินดา และ นลินี สีตะสุวรรณ
นวนิยายโดย วราลีณี

- 2546 ข รัตตมณี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ openhouse.

ว. วินิจฉัยกุล.

- 2544 สองฝั่งคลอง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 5.
2546 บุรพา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 3.
2547 รัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 8.
2549 ราตรีประดับดาว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ทรีบีส์. พิมพ์ครั้งที่ 5.
2550 มาลัยสามชาย, กรุงเทพฯ: บริษัทศรีสารา จำกัด.

วินทร์ เลียววาริณ.

- 2545 ปีกแดง. กรุงเทพฯ: บริษัท 113 จำกัด.
2546 ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน. กรุงเทพฯ: บริษัท 113 จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 17.

ศรีฟ้า ลดาวัลย์.

- 2545 ครอบครัว(เดียว). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.
2548 บุญบรรพ์ (บรรพ์ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.
2549 บุญบรรพ์ (บรรพ์ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี บริษัทอักษรโสภณ จำกัด.

สมบัติ จันทรวงศ์.

วิกฤตความแตกแยกของธรรมวิทยาแห่งพลเมือง: การศึกษาคำประกาศธรรมของประกาศกร่วมสมัย (โครงการเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)).

สายชล สัตยานุรักษ์.

- 2550 คีตกุฎีกับประดิษฐกรรม "ความเป็นไทย" (เล่ม 1- 2) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

สีฟ้า.

- 2531 พิภพแกมเกิดแก้ว (ภาค 1 ภาค 2), กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์.

สุนทรี อาสะไวย์ (และคณะ).

- 2533 ไทยคดีศึกษา รวมบทความทางวิชาการเพื่อแสดงมุทิตาจิตอาจารย์ พันเอกหญิง คุณหญิงนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุป จำกัด.

สุนทร ชุติณทรานนท์.

- 2550 การเมืองในประวัติศาสตร์ราชสำนักหงสาวดี-ศรีอยุธยา พระสุพรรณกัลยา จากตำนานสู่หน้าประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน. พิมพ์ครั้งที่ 5.

โสภาค สุวรรณ.

2544 *บุหงารำไป* (ภาค 1-2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.

2548 *สัมพอลวง* (เล่ม 1-2). กรุงเทพฯ: บริษัทรวมสาส์น (1997) จำกัด.

2549 *สายโลหิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คลังวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 7.

อัศวินอโยธยา.

2549 *อัศวินดำทหารเอกพระนเรศวร* (เล่ม 1-2). กรุงเทพฯ: สยามอินเตอร์บุ๊คส์.

วิทยานิพนธ์

สุภิญญา ยงศิริ.

2545 การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารสาร-หนังสือพิมพ์

ธงชัย วินิจจะกุล,

2544 "ประวัติศาสตร์ไทยแบบราชาชาตินิยมจากยุคอาณานิคมอำพรางสู่ราชาชาตินิยมใหม่หรือลัทธิเสด็จพ่อของระฎุมพีไทยในปัจจุบัน" ใน *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 พฤศจิกายน. 2544: 57-65.

BOOKS

Abrams, M.H.

1988 *A Glossary of Literary Terms* (5th Edition). New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Cuddon, J.A.

1988 *Literary Terms and Literary Theory* (Fourth Edition). London: the Penguin Group.

Hada, Reiko.

2550 *ท้าวทองกีบม้า*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.

Pasuk Phongpaichit and Chris Baker.

2000 *Thailand's crisis*. Thailand: Silkworm Books.

Reynolds, J. Craig.

2002 "Thai Identity in the Age of Globalization" in *National Identity and Its Defenders Thailand Today* (edited by Craig J. Reynolds). Thailand: Silkworm Books. (revised edition).

Websites

Thongchai Winichakul. *Anti-Democracy in Thailand*. <http://rspas.anu.edu.au/rmap/newmandala/2008/11/10>.

www.ad.doubleclick.net.